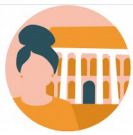


Welkom bij ADA



Begin met ADA



[Ik ben ambtenaar, bestuurder of politicus bij een Groninger gemeente, waterschap of provincie](#)
[Alle gemeentelijke instrumenten](#)

[Wat wil ADA?](#)

Ik ben een ambtenaar of een bestuurder/politicus van een gemeente



en

[dorpsbewoners hebben een project bedacht: hoe kunnen we hen daarbij het beste ondersteunen?](#)

[de vereniging van Dorpsbelangen heeft een project bedacht: hoe kunnen we hen daarbij het beste ondersteunen?](#)

[we willen als gemeente zelf een project in een dorp beginnen: hoe kunnen we samenwerken met het dorp?](#)

[er zijn problemen in het dorp \(of: men vindt dat er te weinig te doen is in het dorp\): wat kunnen we doen?](#)

Ik ben ambtenaar, bestuurder of politicus bij een Groninger gemeente, waterschap of provincie en dorpsbewoners hebben een project bedacht: hoe kunnen we hen daarbij het beste ondersteunen?

Hoe moeten we als gemeente omgaan met dit dorpsinitiatief?

Hoe komen we te weten wie er achter dit bewonersinitiatief zit?

Met wie ga je als gemeente praten?

Heeft deze groep al eerder met de gemeente samengewerkt?

Waar is de meeste behoefte aan bij deze groep?

Weet je of deze groep met Dorpsbelangen samenwerkt?

Weet je met welk beleid / welke regels ze te maken gaan krijgen?

Weet je wie binnen je gemeentelijke organisatie dit zou kunnen / moeten oppakken?

Zijn er andere – externe – partijen waar deze projectgroep van zou kunnen profiteren?

Is de projectuitvoering in handen van de initiatiefgroep?

Weet je wanneer en hoe het project wordt opgeleverd?

Hoe moeten we als gemeente omgaan met dit dorpsinitiatief?

Groningse dorpsbewoners bedenken jaarlijks honderden projecten om hun dorpen en gemeenschappen te verbeteren, te versterken en te verfraaien. Klein, groot, tijdelijk of permanent kunnen die projecten zijn, maar in vrijwel alle gevallen hebben ze daarvoor ondersteuning nodig van de gemeente: voor vergunningen, financiën, advies of anderszins. Hoe kun je daar als gemeente-ambtenaar, bestuurder of politicus het beste mee omgaan?

Burgers maken niet alleen gebruik van gemeentelijke diensten, maar voelen zich als dorpsbewoner vaak ook zelf verantwoordelijk voor het wel en wee in hun dorp. Voorzieningen die verdwijnen worden vaak opgepakt en in stand gehouden door de bewoners (zie de overzichtskaart met dorpsinitiatieven) en ook om andere, eigener redenen, willen bewoners hun dorpen verbeteren, versterken en verfraaien.

Als een dorp initiatieven ontwikkelt, passen deze lang niet altijd in het eigen gemeentelijk beleid. Wat heeft een kinderspeurtocht met je gemeentelijk beleid te maken? Toch zul je als gemeente de meeste initiatieven naast je bestaande plannen – en die van provincies en rijk – moeten houden en ruimte moeten maken om ze te leren kennen en ze te ondersteunen. Elk initiatief is een mogelijkheid tot samenwerking tussen het dorp en het gemeentelijk apparaat. Neem dus elk initiatief serieus. Leefbaarheid, zo beseffen de meeste gemeentes inmiddels, kan op langere termijn alleen in stand worden gehouden als er meer wordt samengewerkt met burgers.

Wat daarbij belangrijk is, is dat dorpsbewoners lang niet allemaal thuis zijn in de gemeentelijke organisatie. Je zult hen dus op een of andere manier wegwijs moeten maken in je organisatie en het stelsel van regels, verordeningen en subsidies (zie kader).

Bewoners willen graag hulp van de gemeente – ook als ze officieel nergens mee geconfronteerd zijn, geen brieven hebben gestuurd en niets hebben gemeld. Ook willen burgers, individueel en collectief, vaak graag meedenken met de gemeente om uitdagingen het hoofd te bieden. Geef hen die kans, door pro-actief te zijn en de banden met initiatiefrijke bewoners en groepen aan te halen – ook als er nog geen concrete vragen, mails of brieven zijn gestuurd.

Het belangrijkste is om dit soort ideeën, plannen en verzoeken niet als extra-opgave en onnodige werkbelasting te zien, maar als mogelijkheid om samen te werken. Probeer dus zo snel en zo goed mogelijk erachter te komen wat het bewonersinitiatief inhoudt, wat de vragen en zorgen zijn en wie er eventueel binnen de gemeentelijke organisatie vorm kan geven aan deze samenwerking.

Bijvoorbeeld in

In de zomer van 2015 sloot De Holm in Den Andel voorgoed zijn deuren: met 9 leerlingen was de basisschool te klein om te overleven. Met het wegvallen van de school, viel ook een belangrijke ontmoetingsplek van het dorp weg. 'Hier kwamen we elkaar allemaal tegen. De ouders, leerlingen, leerkrachten,' memoreerde een inwoner in het *Dagblad van het Noorden*. Twee bezorgde inwoners probeerden dat saamhorigheidsgevoel weer terug te krijgen door de school om te vormen tot een 'dorpsontmoetingscentrum'. En dat lukte, in 2017, ook dankzij samenwerking met de (toenmalige) gemeente.

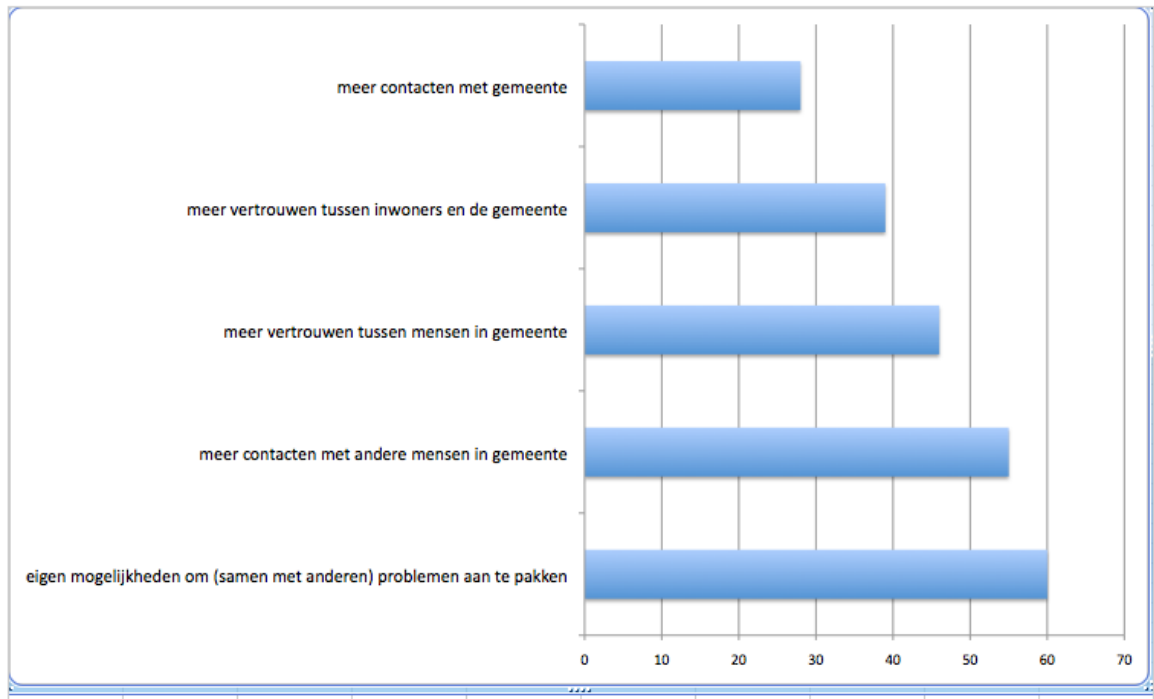
De school werd na de sluiting door de toenmalige gemeente Winsum voor een symbolisch bedrag verhuurd, maar er gingen stemmen op om het pand te verkopen. Daarop richtten de initiatiefnemers een stichting op, begonnen een (zeer succesvolle) crowdfundingactie onder de dorpingen, zochten sponsors en schreven diverse fondsen aan. Het uiteindelijke aankoopbedrag werd bovendien door de gemeente verlaagd, zodat het gebouw kon worden aangekocht door de stichting. Op 28 november 2018 werd de koop van de voormalige school officieel. 'De initiatiefnemers hebben van de Holm een ontmoetingsplek gemaakt waar veel inwoners graag even langslopen om met een kopje thee of koffie even bij te praten', zei de toenmalige wethouder. 'Opvallend is dat ook mensen die je bij andere activiteiten nooit ziet, hier aanschuiven. De Holm is daarmee in korte tijd een onmisbare voorziening geworden.'

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Hoe betrokken zijn burgers bij burgerinitiatieven?

Volgens het onderzoeksrapport *Democratie dichterbij – Lokaal Kiezersonderzoek* uit 2018 (--->link) deed gemiddeld 8 procent van de bevolking in de afgelopen vijf jaar mee aan een burgerinitiatief – in welke vorm dan ook. Het oordeel daarover was zeer positief: 82% was tevreden tot zeer tevreden over wat er bereikt was, 18 procent was dat niet. Grafiek: Bijdrage burgerinitiatief aan...



Meer informatie

Een overzicht van bewonersprojecten in Groningen. [link naar overzicht projecten op de kaart]

[Gemeentelijk instrumenten](#) [link naar overzicht gemeentelijke instrumenten]

Wie zitten er achter dit bewonersinitiatief?

Om te weten wat het bewonersinitiatief precies inhoudt en wat voor rol jij als gemeente kunt spelen, zul je eerst moeten achterhalen wie deze initiatiefnemers precies zijn. Zoek uit wie daarvan de sleutelfiguren en woordvoerders zijn, en je kunt proberen de samenwerking met de bewoners vorm te geven.

Wacht dus niet tot de bewoners op jou af komen met een vraag of een plan, maar probeer contact te leggen als je de eerste signalen ontvangt. Al was het alleen maar om te laten zien dat je weet wat er speelt en er belangstelling is voor het wel en wee van een dorp. Eens in de zoveel tijd een vergadering van de vereniging voor Dorpsbelangen bijwonen is vaak niet genoeg.

‘Dorpsbewoners geven aan dat het goed zou zijn als ze de ambtenaren in het gemeentehuis beter zouden kennen,’ is ook de conclusie van het rapport [\[link\]](#) *Leefbaarheidsinitiatieven op het platteland*. ‘Door de opschaling zitten ze ver weg en is er geen regelmatig contact meer. Daarvoor moeten de ambtenaren volgens hen meer naar buiten komen en zich meer onder de mensen begeven om te snappen waar het hen om te doen is.’

Bijvoorbeeld in

In Onderdendam had een groep burgers ideeën over een nieuwbouwproject op de plaatselijke Stadsweg. De woningen die er stonden waren beschadigd door de gasbevingen en zouden worden gesloopt. Ze waren eigendom van de regionale woningbouwvereniging, maar de burgers, verenigd in de HOO (‘Houd Onderdendam Overeind’) wilden op deze plek het liefst een mengeling van ouderen en jongeren, zo lieten ze weten.

De gemeente (destijds Bedum) zocht contact met de groep, bleek positief over dit initiatief en organiseerde een gesprek tussen dorpsbewoners, de gemeente en de woningbouwvereniging Wierden en Borgen. Deze laatste besloot uiteindelijk op deze plek mee te doen aan het pilotproject ‘dorpseigen bouwen’ – een initiatief van de gemeente (Bedum) en de NCG – en zo ontstond het plan voor zes nieuwe levensloopwoningen die in het dorpsbeeld passen, aardbevingsbestendig zijn en energiezuinig.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Gemeentelijke instrumenten

Wat zijn de mogelijkheden voor gemeenten om dorpsbewoners met hun initiatieven te ondersteunen? Dat zijn er drie: regelingen & besluiten, gemeentelijke organisatie en financiën.

1. *Regelingen en besluiten.* Gemeentes hebben het lokale gezag, zoals vastgelegd in verordeningen, vergunningen of besluiten – van horecaverunningen tot bestemmingsplannen. Leidraad daarbij is de gemeentelijke visie die rechtskracht kan hebben wanneer deze publiek gedeeld wordt. Een dorpsvisie kan bijvoorbeeld aan kracht winnen als deze door onze gemeente vastgesteld wordt en later als uitgangspunt voor overkoepelende visievorming gehanteerd wordt.

2. *Gemeentelijke organisatie.* De gemeente geeft uitvoering aan wettelijke en niet-wettelijke taken, met behulp van haar organisatie en medewerkers. Vaak zijn deze taken in domeinen of beleidsvelden vastgelegd – van verkeer tot onderwijs– en komen terug in de gemeentelijke begroting. Bewoners kunnen de visies, ontwikkelingen en plannen op deze beleidsterreinen volgen via de website van de gemeenten en berichten in kranten en andere media. Een alternatief daarbij is de publiek-private samenwerking waarin de overheid met bedrijven of maatschappelijke ondernemingen (bijvoorbeeld een burgercollectief) samenwerkt. Daarnaast is er ook vaak sprake van inwonersparticipatie. Daarbij verloopt de uitvoering en coördinatie van taken via de ambtelijke organisatie in overleg met dorpsbewoners. Dorpsbewoners hebben rechtstreeks invloed op dit beleid via de gemeenteraad.

3. *Financiën.* Via de rijksoverheid of middels lokale heffingen ontvangen gemeentes belastinggeld om te besteden aan de uitvoering van haar taken en het bereiken van beleidsdoelen. Dit kan ze doen door te betalen voor de uitvoering van die taken, door samen te werken met bedrijven of burgers maar ook door leningen te verstrekken, garant te staan en subsidies of steun te verlenen om beleidsdoelen te halen. Dit kan rechtstreeks met burgers of bedrijven maar ook met (burger)collectieven of coöperaties.

Alle [gemeentelijk instrumenten](#) [link naar pagina gemeentelijke instrumenten]

[Gemeentelijke instrumenten: Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer](#) [link naar gemeentelijke instrumenten: 2. Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer]

Alle [gemeentelijk instrumenten](#) [link naar alle gemeentelijke instrumenten]

Met wie ga je als gemeente praten?

Het is lang niet altijd duidelijk wie er precies achter een bewonersinitiatief schuilgaat en wie eindverantwoordelijk zijn. De bewonersgroep die in Onderdendam mee wilde praten over de nieuwbouw van een rijtje sloopwoningen op de Stadsweg maakte bijvoorbeeld onderdeel uit van de werkgroep Houd Onderdendam Overeind! Deze groep actieve dorpsbewoners ontstond in 2013 toen de bevingen het dorp flink beschadigd hadden. De groep kreeg een naam – HOO! – zocht contact en ging verder onder de vleugels van de Vereniging Dorpsbelangen Onderdendam.

In zo'n geval is het misschien logisch om bij de Vereniging Dorpsbelangen te beginnen. In andere gevallen zul je ook moeten praten met de actieve groep rond zo'n initiatief. Hoewel burgers in een en hetzelfde dorp wonen en veel activiteiten onder de vlag van Dorpsbelangen vallen, is lang niet altijd gezegd dat de Vereniging Dorpsbelangen altijd de goede of enige ingang is. Probeer dus uit te zoeken wie écht verantwoordelijk is voor het initiatief.

Dat is zeker zo bij energiecoöperaties die de laatste jaren als paddestoelen groeiden op het Groninger land. Dit soort coöperaties valt zelden onder Dorpsbelangen en heeft er vaak een losvaste band mee. Wel zijn ze vrijwel allemaal onderdeel van de Groninger Energie Koepel (GrEK) en vaak leveren ze stroom aan de gemeenschappelijke energiemaatschappij Energie VanOns, maar als coöperatie hebben ze een hele eigen, zelfstandige structuur, verantwoordelijkheid en beslissingsbevoegdheid.

Bijvoorbeeld in

Een energiecoöperatie als de Lopster Energie Coöperatie (Lopec) in Loppersum werd bijvoorbeeld opgericht in 2016 toen veel bewoners van het zwaargetroffen dorp compensatiegeld kregen voor hun bevingsperikelen en deze vaak bleken te willen besteden aan zonnepanelen. Om ervoor te zorgen dat deze opmars van dakpanelen enigszins in banen werd geleid, besloot een groep actieve burgers een energiecoöperatie op te richten waardoor de panelen op een groot gezamenlijk dak van een Rietdekkersbedrijf aan de rand van het dorp konden worden geplaatst.

Uiteraard was de gemeente hierbij betrokken, maar op de achtergrond, als verstrekker van vergunningen en als adviseur. Bij de provincie werd door de Lopec – op aanraden van de GrEK – subsidie aangevraagd (en gekregen) en met de Hanzehogeschool werd later een onderzoek gedaan naar de behoefte aan elektrische deelauto's. In die kluwen van samenwerkingen vervulde de gemeente de rol van partner-op-de-achtergrond.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Voordelen bewonersparticipatie en -initiatieven

Bewonersinitiatieven en andere vormen van burgerparticipatie hebben belangrijke voordelen voor gemeentes.

- Door burgerparticipatie kun je informatie en ideeën (tips) ophalen van de bevolking over publieke kwesties: wat leeft er, wat voor ideeën zijn er?
- Door burgerparticipatie kun je gezamenlijke publieke normen en waarden identificeren en bespreekbaar maken: waar gaan we naar toe?.
- Door burgerparticipatie kun je publieke ondersteuning – draagvlak – proberen te vinden voor het nemen van besluiten.
- Door burgerparticipatie kun je langdurige conflicten en kostbare vertragingen proberen te voorkomen, door consensus te ontwikkelen tussen de betrokken partijen, gebruikers en de partijen die betalen.

Meer informatie

[Economie, milieu, natuur en klimaat](#) [link naar gemeentelijke instrumenten: 3.

Economie, milieu, natuur en klimaat]

[Alle gemeentelijke instrumenten](#) [link naar alle gemeentelijke instrumenten

Heeft deze groep al eerder met de gemeente samengewerkt?

Een belangrijke vraag bij de eerste gesprekken is hoeveel ervaring de leden van een burgerinitiatiefgroep hebben met de gemeente en met het organiseren van projecten. Groepen verschillen daarin substantieel. Sommige verzinnen projecten aan de lopende band en zijn kind aan huis bij gemeentelijke en zelfs provinciale instanties, en weten precies wie ze waarvoor moeten consulteren. Anderen weten niet eens waar het gemeentehuis staat.

Probeer daar bij het eerste contact achter te komen en leg zo goed mogelijk uit hoe de gemeentelijke organisatie grofweg in elkaar zit, met welke afdelingen en personen ze binnen dit project eventueel te maken kunnen hebben en wat je voor ze kan doen. Vraag ook altijd wat de bewoners van de gemeente verwachten. Wek geen valse verwachtingen en probeer zo vroeg mogelijk misverstanden te voorkomen.

Probeer dus te achterhalen hoe professioneel de organisatie is en hoe goed ze in staat zijn om zelf de wegen te vinden in het labrynt van instellingen, voorzieningen, wetten en regelingen. Bied ondersteuning en advies aan, maar laat de initiatiefnemers doen waar ze goed in zijn.

Bijvoorbeeld in

Zorgcoöperatie Loppersum werd bijvoorbeeld in 2013 opgericht door een groep bezorgde Lopsters die hadden gemerkt dat er in het dorp veel behoefte was aan steun en zorg, en vooral voor ouderen die nog thuiswoonden. Het begon allemaal toen een groepje ouderen op de Vrijmarkt van 2012 met elkaar in gesprek kwam over de voorzieningen in het dorp voor ouderen. Al wandelend kwam het groepje tot de conclusie dat er nog heel wat te verbeteren viel op dit gebied, maar dat ze zelf daarvoor het initiatief moesten nemen. Een jaar later was de zorgcoöperatie een feit en sindsdien kunnen de 700 leden gebruiken maken van elkaars hulp op allerlei gebied – van administratie tot vervoer, van computerhulp tot verstelwerkzaamheden. Veel gemeentelijke ondersteuning was daar niet bij, maar dat was ook niet nodig, omdat de groep verrassend professioneel bleek en de wegen kende. Sinds juni 2018 maakt de coöperatie deel uit van de Projectgroep Pilot Wiemersheerd (PPW), samen met vertegenwoordigers van Zonnehuisgroep Noord, Woonzorg Nederland, NCG en de gemeente Loppersum.

Dat gemeenten en professionals niet altijd precies weten hoe ze met zo'n burgersinitiatief om moeten gaan bleek toen er een zogenaamde burgertop werd georganiseerd om over de Wmo te praten met inwoners van Loppersum, professionals, bestuurders en gemeentemedewerkers. De laatste drie categorieën waren openlijk verbaasd over de kennis en de ideeën onder inwoners, vertelde Joop Belderok – initiatiefnemer en eerste voorzitter van Zorgcoöperatie Loppersum – in

een interview. 'Wij waren toch de experts?' was volgens hem de reactie. Maar: 'Tijd om wakker te worden en de regie wat meer uit handen te geven', aldus Belderok.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Contact tussen dorp en gemeentelijke overheid: de kernvragen

Dorpsbewoners willen graag contact met de gemeente. De kernvragen hierbij zijn:

- Hoe kunnen burgers en gemeentelijke overheid elkaar beter begrijpen?
- Hoe weten burgers hoe ze de gemeentelijke overheid kunnen sturen?
- Hoe weet de gemeentelijke overheid wat er speelt onder burgers?
- Hoe weet de gemeentelijke overheid hoe ze met burgers kunnen samenwerken?
- Hoe zorgen we ervoor dat de ambtelijke organisatie tijd heeft voor het dorp?
- Wie is het aanspreekpunt voor het dorp?

Meer informatie

[Gemeentelijke instrumenten: Gezondheid, welzijn, werk en inkomen](#) [link naar gemeentelijke instrumenten: 5. Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]

[Alle gemeentelijke instrumenten](#) [link naar alle gemeentelijke instrumenten]

Waar is de meeste behoefte aan bij deze initiatiefgroep?

Als je uit de eerste gesprekken met de dorpsbewoners hebt kunnen vaststellen wie de initiatiefnemers zijn en wat ze precies willen, kun je de volgende stap nemen: bepalen wat jouw eigen rol als gemeente zou moeten zijn.

Probeer daarbij vooral een coachende rol te spelen. Bewoners zijn en blijven de eigenaar van het project. Jij kunt als dorpencoördinator, ambtenaar of politicus wel proberen hun initiatief zo goed mogelijk te ondersteunen. Dat doe je in een gesprek waarbij je de behoeftes van de bewoners probeert te koppelen aan de mogelijkheden die je als gemeente-medewerker hebt. En dat is niet alleen je kennis over de eigen [gemeentelijke instrumenten](#) maar ook kennis over andere organisaties en procedures waar deze groep mee te maken zou kunnen krijgen. (link naar 1.9: Zijn er andere – externe – partijen waar deze projectgroep van zou kunnen profiteren?)

Neem dus als dorpencoördinator of gemeentelijke medewerker regelmatig contact op met de verantwoordelijken en kom regelmatig kijken.

Bijvoorbeeld in

Soms is dat heel eenvoudig, zoals veel zorgcoöperaties aantonen. *Zorgzaam Aduard* werd bijvoorbeeld opgericht door enthousiaste inwoners van Aduard die op een voorlichtingsavond in de Buurthuiskamer een lezing bijwoonden van Zorgzaam Oldehove over hoe je eenvoudig zorgvragen in het dorp zelf kunt oplossen. Toen de vonk was overgeslagen gingen vrijwilligers van de Buurthuiskamer aan de slag en vonden al snel steun bij de Dorpsbelangen, Aduard Helpt, GKV Ontmoetingskerk, Protestantse Gemeente Aduard en Platform Kerken Westerkwartier. Een bedrijf in het dorp wilde wel flyers maken en bij Menzis werd steun gevraagd om een laptop aan te kunnen schaffen. In korte tijd werd zo een organisatie uit de grond gestampt.

Het enige wat de gemeente doet is incidenteel deelprojecten binnen *Zorgzaam Aduard* financieren. Dat is voldoende, vinden de dorpsbewoners. Toch zul je altijd als gemeente een oogje in het zeil moeten houden, omdat zo'n zorgproject de bedrading gaat vormen van het dorp. Ouderen kunnen er langer zelfstandig door blijven wonen, de leefbaarheid wordt er door vergroot en het ontzorgt daardoor het gemeentelijke apparaat. Allemaal voordelen die je als gemeente niet teloor wilt zien gaan.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Dorps- of gebiedscoördinator: schakel tussen dorp en gemeente

Een aantal Groningse gemeentes heeft een dorpencoördinator aangesteld: een medewerker die zich op een of meer dorpen richt en het gemeentelijk apparaat

rechtstreeks verbindt met de inwoners. Daardoor hoeven dorpsbewoners niet allerlei loketten langs, maar kunnen ze voor initiatieven eerst bij de coördinator terecht. Een dorpencoördinator moet daarvoor goede ingangen hebben in de dorpen, als in het gemeentelijk apparaat en moet initiatieven kunnen nemen voor vergaderingen en meetings.

Normaliter worden wat grotere initiatieven naar de gebiedsregisseur gesluisd. Die hebben verschillende dorpen of stadswijken onder hun hoede, weten wat er speelt, en zijn in principe het eerste aanspreekpunt voor dorpsbewoners en hun initiatieven.

De belangrijkste taken van de dorpencoördinator zijn:

- verantwoordelijkheid voor de coördinatie tussen college/gemeenteraad en dorpsbelangbesturen;
- organiseren en bijwonen van bestuurlijk overleg tussen college en de dorpsbelangbesturen en zorgen voor de afhandeling. Daarnaast de organisatie van een jaarlijks plenair overleg tussen college en dorpsbelangbesturen;
- het betrekken van de dorpsbelangbesturen bij gemeentelijke plannen;
- overleg en terugkoppeling met portefeuillehouders, leidinggevendenden, overige collega's en dorpsbelangbesturen;
- maken van beleidsvoorstellen, gericht op de optimalisering van de communicatie tussen dorpsbelangen en gemeentebestuur;
- afhandeling van de jaarlijkse financiële vergoeding aan dorpsbelangbesturen;
- aanspreekpunt voor de dorpsbelangbesturen.

Meer informatie

[Dorpsondersteuner: achtergrond](https://www.rug.nl/aletta/docs/evaluatie-van-de-dorpsondersteuner.pdf): link naar <https://www.rug.nl/aletta/docs/evaluatie-van-de-dorpsondersteuner.pdf>

[Gemeentelijke instrumenten: Gezondheid, welzijn, werk en inkomen](#) [link naar gemeentelijke instrumenten: 5. Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]

[Alle gemeentelijke instrumenten](#) [link naar alle gemeentelijke instrumenten]

Weet je of deze groep met Dorpsbelangen samenwerkt?

Een van de eerste vragen die je uiteraard stelt aan de initiatiefnemers van een dorpsproject is of ze al contact hebben gehad met een overkoepelende dorpsorganisatie als Dorpsbelangen of de Dorpscoöperatie. Dat lijkt heel erg voor de hand te liggen, maar dat is lang niet altijd zo. Soms is Dorpsbelangen niet zo zichtbaar in het dorp, soms zijn bewoners nieuw en kennen ze de organisatie niet en soms is er ronduit scepsis of zelfs animositeit.

Dat zul je in een gesprek met de initiatiefnemers moeten zien te achterhalen. Een koppeling met een overkoepelende dorpsorganisatie is vaak namelijk wel van belang. Dorpsbelangen heeft vaak een brede toegang tot het dorp en zijn inwoners, heeft vaak een toekomstvisie opgesteld en is zelf ook vaak bezig om projecten te organiseren of te ondersteunen. Waarom zou je een dorpsmoestuin aanleggen als er al een is gepland?

Bijvoorbeeld in

Soms is er sprake van een tegengesteld belang of zelfs een conflict tussen de initiatiefnemers en Dorpsbelangen. Zo stond in Warffum een groep buurtbewoners op nadat de gemeente met een werkgroep van de vereniging Dorpsbelangen de herinrichting van een doorgaande straat had uitgewerkt. De groep die zich Comité Ruimtelijke Ordening Warffum noemde, was het niet eens met de procedure en het uiteindelijke ontwerp en voelde zich niet gehoord. Gevolg: nieuwe gesprekken, uitstel van de plannen en animositeit in het dorp.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Dorpsbelangen, dorpscoöperaties, dorpsnetwerken

Meestal is Dorpsbelangen een vereniging waar dorpsbewoners lid van moeten zijn, soms is het een netwerkorganisatie (zoals in [Den Andel](#)), soms een dorpscoöperatie (zoals 'Het Lint Verbindt' in Slochteren, Froombosch en Schildwolde) en soms is er zelfs sprake van een gebiedscoöperatie. In [Doodstil, Eppenhuisen en Zandeweer](#) verbindt Dorpsbelangen de drie dorpen. In Grijpskerk zijn er zelfs twee instanties die de leefbaarheid van het dorp wilden vergroten: [Dorpsbelangen Grijpskerk en Coöperatie Grijpskerk](#) – ze overwegen nu een fusie.

Welke vorm of naam Dorpsbelangen (DB) ook heeft, meestal is het doel hetzelfde, namelijk een mengeling van de volgende functies:

1. DB is een *vertegenwoordiger* voor het dorp naar gemeentes, provincie en andere instanties.

2. DB is een *adviseur* en kennisdeler door allerlei informatie door te sluisen naar dorpsbewoners en groepen
3. DB is een *verbinder* voor verschillende groepen in en buiten het dorp
4. DB is *aanjager* voor activiteiten binnen het dorp.

Meer informatie

[Alle gemeentelijke instrumenten](#) [link naar alle gemeentelijke instrumenten]

Met welk beleid en welke regels krijgt deze groep te maken?

Een van de belangrijkste inzichten die dorpsbewoners – en vaak ook Dorpsbelangen – ontberen is een goed overzicht van het gemeentelijk en provinciaal beleid en de regels die gelden in de vorm van verordeningen, vergunningen en besluiten. Jouw rol als gemeente is dus om het gehele speelveld te overzien en ervoor te zorgen dat je integraal – sector-overstijgend – meedenkt.

In feite lever je daarmee voor de initiatiefrijke dorpsbewoners een pallet aan mogelijkheden en grenzen. Je laat op overzichtelijke wijze zien wat er mogelijk is, wat de wegen zijn en waar die ophouden. Wees duidelijk en concreet en probeer je zo goed mogelijk te verplaatsen in de dorpsbewoner die zelf geen kennis van het gemeentelijke apparaat en het ambtelijke jargon heeft.

Bijvoorbeeld in

Landgoed DeCamping in 't Zandt werd bijvoorbeeld in 2018 opgericht door twee initiatiefnemers die een plan indienden voor het voormalige voetbalveld dat middenin het dorp ligt: ze wilden er niet alleen een camping van maken, maar ook een opvang-, werk- en leerplek voor het dorp. Initiatiefnemer Drewes Wildeman ging naar gemeente en provincie, overlegde zijn ideeën en werd door verschillende medewerkers geholpen om van zijn ideeën om het gemeentelijke terrein te herinrichten een solide plant te maken. Naast financiële ondersteuning kreeg hij ook ondersteuning bij aanvragen en advies.

‘De samenwerking met Loppersum en na de herindeling met de nieuwe gemeente Eemsdelta biedt ons als Sociaal Dorpsbedrijf perspectief voor de toekomst’, zei Wildeman in het *Dagblad van het Noorden*.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Wat is de kracht van een dorp?

1. *Sociale cohesie*. Dorpen vormen een afgebakende sociale eenheid met een overzichtelijke dorpsgemeenschap. Mensen zijn actief in kleinschalige organisaties, kerken, dorpscomités en verenigingen, doen vrijwilligerswerk en werken samen. De kunst is om die potentie te blijven mobiliseren en voor nieuwe impulsen te zorgen, onder andere op het gebied van leefbaarheid en duurzaamheid.
2. *Bereidheid van vrijwilligers*. In dorpen zijn er veel vrijwilligers die bereid zijn zich in te zetten voor de leefbaarheid van hun dorp. Leefbaarheid spreekt mensen over het algemeen meer aan dan duurzaamheid, maar de ontwikkeling van duurzaamheidsprojecten in een dorp kan een nieuwe impuls geven aan de leefbaarheid.

3. *Kennis en ervaring.* Er is in dorpen een vaak onverwacht grote potentie aan kennis en ervaring aanwezig bij het opzetten en uitvoeren van acties en projecten. Er wonen vaak mensen met goede opleidingen en uiteenlopende beroepservaringen. Door deze mensen bij elkaar te brengen ontstaan in het dorp nieuwe groepen vrijwilligers met vergelijkbare ideeën en idealen. Samen kunnen ze een voortrekkersrol spelen bij het ontwikkelen van projecten die voor het hele dorp aantrekkelijk zijn.

4. *Technische mogelijkheden en schaal.* Veel technische oplossingen kunnen tegenwoordig goed geïmplementeerd worden op dorpsniveau. Een halve eeuw geleden moest je bijvoorbeeld over een elektriciteits- of warmtecentrale beschikken om als dorp je eigen energie op te wekken, tegenwoordig kan dat met zonnepanelen, windmolens en biovergisters. Bovendien heeft de organisatie van dit soort projecten op dorpsniveau minder aanlooptijd nodig dan op andere schaalniveaus.

(Bron: *Vijftig ideeën voor duurzame dorpen*

(link: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/ndd-2-pro/ckeditor_assets/78/vijftig_ideeen_voor_duurzame_dorpen_-_versie_1_-_januari_2014_original.pdf))

Meer informatie

[Regelingen en besluiten](#): link naar Gemeentelijke instrumenten *Regelingen en besluiten*

[Alle gemeentelijke instrumenten](#): link naar alle gemeentelijke instrumenten

Wat zijn de mogelijkheden voor gemeenten om dorpsbewoners met hun initiatieven te ondersteunen?

Wie zou dit binnen onze organisatie kunnen oppakken?

In sommige gemeentes is er inmiddels een standaard routine ontwikkeld om met actieve dorpingen om te gaan die projecten bedenken. In andere gemeentes is daar nog geen vaste route voor. Het maakt ook veel uit wat de reikwijdte van zo'n dorpsproject en de vraag van dorpsbewoners is: als het alleen om subsidie of een vergunning gaat, kunnen de initiatiefnemers het rechtstreeks met de desbetreffende medewerker oplossen. In andere gevallen is het in ieder goed om er een dorpencoördinator of gebiedsregisseur bij te betrekken.

Als het om een iets groter of complexer initiatief gaat, organiseer dan – na de vorige stappen te hebben doorlopen – een integraal startoverleg tussen inwoners en de ambtenaren uit verschillende beleidsvelden, zodat deze laatste met de dorpsbewoners mee kunnen denken en de juiste vragen kunnen stellen. Deze vragen moeten zoveel mogelijk vanuit een open en onderzoekende houding worden gesteld.

Centrale persoon in dit overleg is uiteraard de dorpencoördinator of gebiedsregisseur. Die vormt immers de schakel tussen dorpsbewoners en het gemeentelijke (en zelfs provinciaal) apparaat en kan zo'n vergadering vanuit eerder opgedane kennis en ervaring organiseren.

Maak duidelijk wat er van dit overleg kan worden verwacht en wat de rol van eenieder zou moeten zien. Onduidelijkheid op dit gebied kan veel onnodige ergernis en vertraging opleveren.

Bijvoorbeeld in

Op de site *Stem van Midden-Groningen* kunnen bewoners van de gemeente Midden-Groningen dorpsinitiatieven aandragen waar de bewoners van de dorpen vervolgens zelf over kunnen stemmen. Volgens de gemeente (Midden-Groningen) werd dit project gestart om ideeën voor dorpsinitiatieven een zo laagdrempelig mogelijk platform te bieden.

Aanvankelijk idee was dat de bevolking zou kunnen kiezen uit verschillende alternatieven, maar dat lukte – onder andere door de coronaperikelen – niet. Wel werden in eerste instantie vier initiatieven rond het Gorechtspark in Hoogezand uitverkoren voor een vervolgtraject. Na een proefperiode zal de site verder worden aangepast en uitgebreid.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Leefbaarheid volgens dorpsbewoners

Het begrip 'leefbaarheid' duikt in vrijwel alle rapporten en toekomstvisie over Groningse dorpen op. Maar wat houdt het in? Vijf hoofdfactoren beïnvloeden de mate waarin een dorp 'leefbaar' is:

- > Woonklimaat. Hoe ervaren inwoners het wonen – in en om het huis, in en om het dorp?
- > Sociaal klimaat. Hoe ervaren inwoners de manier waarop de bewoners en groepen dorpsbewoners met elkaar omgaan? Zijn er voldoende verenigingen? Hoe verbonden voelen ze zich met je dorp?
- > Verzorging. Zijn er voldoende voorzieningen in de buurt voor dorpsbewoners ? Winkels, scholen, een gezondheidscentrum, een kerk, een café, openbaar vervoer?
- > Bestaanszekerheid. Hebben bewoners voldoende mogelijkheden om een inkomen te genereren? Zijn er geen bedreigingen in de buurt voor de bewoners en het dorp?
- > Bestuurlijk klimaat. Ervaren de dorpsbewoners de zorg, de maatregelen en de manier van omgang van de gemeente, de provincie, en andere overheidsinstanties als positief? Hebben ze het gevoel dat er genoeg naar hen wordt geluisterd?

Meer informatie

[Regelingen en besluiten](#): link naar Gemeentelijke instrumenten *Regelingen en besluiten*

[Alle gemeentelijke instrumenten](#): link naar alle gemeentelijke instrumenten

Zijn er andere – externe – partijen waar deze groep mee in aanraking zou moeten komen?

Een van de belangrijkste vragen die initiatiefnemers van dorpsprojecten vaak hebben is welke externe partijen van belang zouden kunnen zijn. Vaak ontberen ze zelf de kennis en de ervaring om te weten met wie ze – buiten de gemeente om – nog meer in gesprek zouden moeten gaan, voor verder advies, vergunningen, samenwerking of financiering.

Geef als gemeentelijk medewerker niet alleen advies over welke lokale, provinciale of landelijke partijen van belang zouden kunnen zijn, maar geef ze ook overzicht over het speelveld. Wie zijn de belangrijkste spelers bij zo'n project? Welke namen, voorwaarden en procedures horen hierbij? Neem ze mee naar partners als provincie, waterschappen als daar aanleiding toe is en de drempel te hoog blijkt te zijn.

Bijvoorbeeld in

Dat is goed te zien aan het verhaal van De Holm in Den Anel. Toen de plaatselijke school werd gesloten en de gemeente het schoolgebouw wilde afstoten, kwam een groep inwoners met een plan om van de oude school een activiteiten- en gemeenschapscentrum te maken. Toen de initiatiefgroep middels een crowdfundingactie kon aantonen over genoeg startgeld en dorpssteun te beschikken, bleef het lange tijd stil, volgens een van de initiatiefnemers. 'Gemeente en subsidieverstrekkers deden niets als de ander ook niets doet', zegt Maria Heijnen. 'Provincie, gemeente, sponsors: iedereen wachtte op elkaar.' Gelukkig was er destijds een iemand bij de provincie die het voortouw nam en de passiviteit doorbrak. Ze riep de verschillende stakeholders bij elkaar, belegde een vergadering en riep op nu gezamenlijk door te gaan met dit project. Heijnen: 'We waren al een stichting en hadden de plannen rond, maar dat zetje hadden we net nodig.'

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

5 tips om een dorpsprojecten te laten slagen

- * Werk samen met zoveel mogelijk partijen: van bedrijven en verenigingen tot particulieren en passanten.
- * Probeer te begrijpen welke belangen er allemaal spelen.
- * Zorg ervoor dat iedereen aan het woord komt – ook zij die minder gewend zijn op de voorgrond te treden.
- * Geef genoeg ruimte en tijd om zorgen te formuleren.

* Timmer een plan niet helemaal dicht: laat genoeg speelruimte voor onderhandeling en aanpassing.

Meer informatie

[Regelingen en besluiten](#)

[Onderwijs, vorming, cultuur en sport](#)

[Gezondheid, welzijn, werk en inkomen](#)

(links naar Gemeentelijke instrumenten *Onderwijs, vorming, cultuur en sport, Gezondheid, welzijn, werk en inkomen*)

[Alle gemeentelijke instrumenten](#): link naar alle gemeentelijke instrumenten

Is de projectuitvoering ook in handen van deze initiatiefgroep?

Als de plannen zijn goedgekeurd, de financiering rond is, en de planning zorgvuldig met alle betrokkenen – inclusief het gehele dorp – is overlegd, kan het project van start. Het dorps huis kan gebouwd worden, de dorpsmoestuin geploegd, gefreesd en beplant en de website van de zorgcoöperatie ingericht. Belangrijke vraag in deze fase is hoe je vanuit de gemeente het project gaat volgen en vooral ook met wie. Want lang niet altijd zijn de initiatiefnemers ook degenen die het project uit gaan voeren.

Investeer dus in deze fase in de contacten met de projectgroep. Wie is de projectleider, wie is de woordvoerder, wie is verantwoordelijk voor de uitvoering, wie gaat zo dadelijk de vrijwilligers aansturen? Wie zijn er allemaal betrokken bij dit project?

Bijvoorbeeld in

Bij het Westeremder Ommetje ging het bijvoorbeeld om een initiatief van een groepje bewoners van Westeremden, maar de culturele en natuurhistorische wandelroute rond het dorp was een samenwerking van het dorp en de dorpsvereniging met het waterschap Noorderzijlvest, de toenmalige gemeente Loppersum, Landschapsbeheer Groningen en de verschillende eigenaren van landerijen. Hoe moet je daar zicht op blijven houden – niet alleen in de voorbereiding van zo'n project, maar ook bij de uitvoering (het aanleggen van paden en routeborden) en in de fase na de ingebruikstelling?

Hier ligt een taak voor de gemeente, als spin in het web. Initiatiefnemers kunnen naar elders verhuizen, de initiatiefgroep kan uit elkaar vallen, maar de paden en de routeborden liggen er wel, hebben onderhoud nodig en af en toe een waakzaam oog. Dat hoeft de gemeente niet allemaal zelf te doen, en hoeft dat persé ook niet zelf te organiseren, maar moet wel een oogje in het zeil houden.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Wat is precies een dorpsproject

Een oproep om met de WK zoveel mogelijk oranje vlaggetjes op te hangen. Een plan om de voorgenomen verbreding van een snelweg tegen te gaan. Een Art Weekend in oktober met open ateliers en straattheater. Allemaal projecten die uit dorpen zijn ontstaan en dorpen beïnvloeden. Maar wat is precies de definitie van een dorpsproject

Een dorpsproject is een project:

- > met een concreet einddoel
- > met een duidelijk begin en eind

- > met duidelijke voorwaarden
- > met een of meer activiteiten

Meer informatie

[Regelingen en besluiten](#)

[Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer](#)

[links naar Gemeentelijke instrumenten Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer]

[Alle gemeentelijke instrumenten](#): link naar alle gemeentelijke instrumenten

Wanneer en hoe wordt het project opgeleverd?

En dan is het zover: het project is klaar. Het lint kan worden doorgeknipt, de speeches aangehoord, de glazen gaan rond. Wat je als gemeente in deze fase kan doen is zorg voor ondersteuning via de gemeentelijke wegen, bijvoorbeeld op het gebied van publiciteit en nazorg. Elke gemeente heeft zijn eigen publiciteitskanalen en is vaak ook – beter dan dorpsbewoners zelf – in staat om externe publiciteitsbronnen aan te sturen. Bied dit de initiatiefnemers aan en overleg wie wat gaat doen.

Soms gaat de nazorg ook verder, bijvoorbeeld omdat een tijdelijk project zo interessant of succesvol is, dat de gemeente hem graag voortgezet ziet worden.

Bijvoorbeeld in

Dat gebeurde bijvoorbeeld in Westerlee waar een initiatiefgroep *Veur mekoar mit mekoar* in 2016 een elektrische duofiets introduceerde waarmee vrienden of partners uit het dorp gezamenlijk tochtjes konden maken. De fiets werd door de gemeente in bruikleen gesteld en na de succesvolle introductie werd de duofiets nog een jaar lang door de gemeente uitgeleend.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Hoe maak je een goede projectplanning?

- > Maak een overzicht van alle dingen die gedaan moeten worden om het project uit te voeren. Vergeet daarbij vooral ook niet de organisatie en communicatie.
- > Schat in hoe lang de werkzaamheden gaan duren – in uren (korte projecten), dagen (middellange projecten) of in weken (lange projecten). Weet je niet precies hoe lang iets gaat duren? Vraag het dan aan mensen die eerder met die bijltje gehakt hebben.
- > Zet de activiteiten op een rijtje: wat komt eerst, wat komt later? Wat heeft de hoogste prioriteit, wat de laagste?
- > Kijk goed naar de onderlinge afhankelijkheid van werkzaamheden: wat kan niet uitgevoerd worden, zonder dat eerst iets anders is gedaan?
- > Wees realistisch, maar doe jezelf niet tekort: plan niet te krap. Houd ook rekening met vertraging: bouw buffers in en overlegmomenten met diverse partijen.
- > Pas je planning aan als het nodig is. Een goede projectplanning is niet statisch en kan te allen tijde worden aangepast.

Meer informatie

[Regelingen en besluiten](#)

[Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer](#)

[Gezondheid, welzijn, werk en inkomen](#)

[links naar Gemeentelijke instrumenten Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer en
Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]

[Alle gemeentelijke instrumenten](#): link naar alle gemeentelijke instrumenten

--> 2. *Ik ben ambtenaar, bestuurder of politicus bij een Groninger gemeente, waterschap of provincie en de vereniging van Dorpsbelangen heeft een project bedacht: hoe kunnen we hen daarbij het beste ondersteunen?*

Hoe is je relatie met Dorpsbelangen?

Wat is de positie van Dorpsbelangen binnen het dorp?

Heb je vaker met Dorpsbelangen samengewerkt?

Weet je waar Dorpsbelangen het meeste behoefte aan heeft bij dit project?

Weet je met welk beleid en welke regels deze groep te maken krijgt?

Weet je wie binnen je gemeentelijke organisatie dit zou kunnen oppakken?

Weet je met wie Dorpsbelangen binnen (of buiten) het dorp gaat samenwerken?

Zijn er andere – externe – partijen waar deze initiatiefgroep binnen Dorpsbelangen van zou kunnen profiteren?

Weet je wie het project gaat uitvoeren?

Weet je wanneer en hoe het project wordt opgeleverd?

Hoe is je relatie met Dorpsbelangen?

Dorpsbelangen is voor gemeentes vaak het eerste aanspreekpunt in het dorp. Meestal is Dorpsbelangen een vereniging waar dorpsbewoners lid van moeten zijn, soms is het een netwerkorganisatie (zoals in [Den Andel](#)), soms een dorpscoöperatie (zoals 'Het Lint Verbindt' in Slochteren, Froombosch en Schildwolde). Welke vorm Dorpsbelangen ook heeft, de vraag is altijd: wat kun je het beste doen als zo'n vereniging, stichting of coöperatie een project bedenkt om het dorp te verbeteren, te versterken of te verfraaien?

Anders dan bij een groepje dorpsbewoners dat spontaan opstaat om een plan tot uitvoering te brengen, heb je bij Dorpsbelangen vaak te maken met redelijk doorgewinterde bestuurders. Ze weten vaak hoe je een plan opstelt, hoe je vrijwilligers aantrekt, hoe je subsidie en vergunningen aanvraagt en wie ze bij gemeente of provincie moeten aanschieten om dingen voor elkaar te krijgen.

Vaak zijn het ervaren bestuurders bij Dorpsbelangen, maar niet altijd. Als de vereniging nieuw is, een andere vorm heeft aangenomen of een nieuw bestuur heeft gekregen – bijvoorbeeld na een conflict – dan is kennis en ervaring schaars. Probeer dus in te schatten als gemeentemedewerker, dorpen- of gebiedscoördinator hoe ervaren het bestuur van Dorpsbelangen en de daaruit voortvloeiende projectgroep is en wat de ambities zijn.

Probeer dus een goede verstandhouding te onderhouden en probeer vooral om bij te houden hoe Dorpsbelangen zich ontwikkelt, wie er aan het roer staan en wat de ambities zijn.

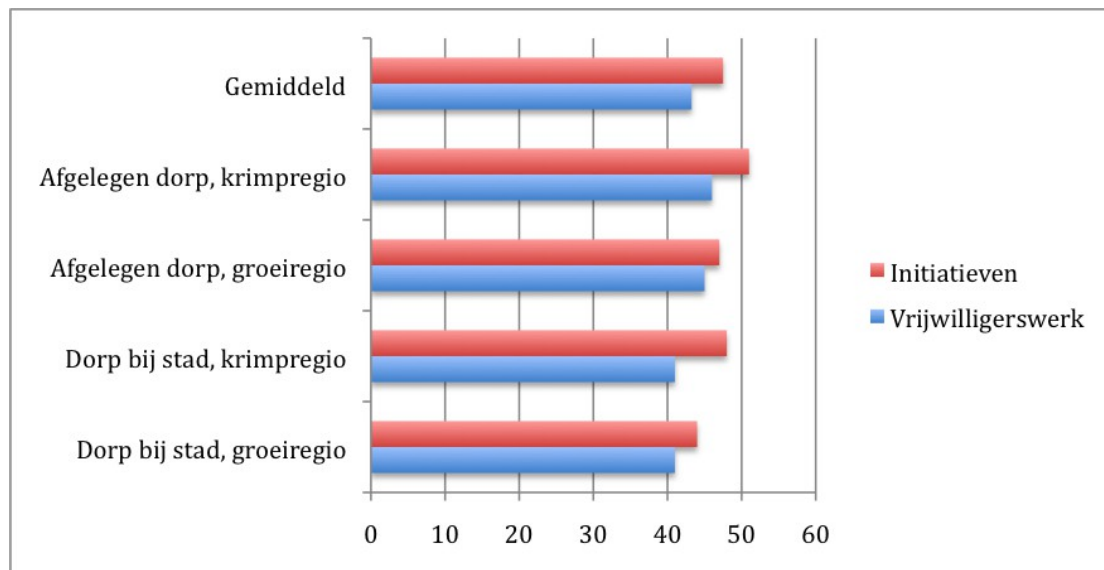
Bijvoorbeeld in

De Vereniging Dorpsbelangen Loppersum (VDL) was bijvoorbeeld lange tijd een gemoedelijke activiteitenvereniging die enkele vergaderingen per jaar hield en feesten ondersteunde. Maar toen de gasbevingen het dorp in hun greep kregen, besloot de vereniging een andere rol te gaan spelen. Er werd een dorpsvisie opgesteld, samen met Groninger Dorpen en de middelen van Loket Levende Dorpen, en er werd actiever samengewerkt met andere verenigingen. Ook hoefden burgers geen lidmaatschapsgeld meer te betalen en werden dorpingen gestimuleerd om mee te doen en te denken. Ook wordt een tweejaarlijkse DorpsTOP georganiseerd. De moeizame verhouding die de vereniging lange tijd had met de gemeente (destijds Loppersum), werd omgezet in een positievere, ondersteunende samenwerkingsvorm: de Stichting Dorpsbelangen Loppersum.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Hoe actief zijn dorpen, qua vrijwilligerswerk?



Ontwikkelingen in vrijwilligerswerk (minimaal 1 uur per maand) en leefbaarheidsinitiatieven, 2014

(Bron: *Dorpsleven tussen stad en land* – Slotpublicatie Sociale Staat van het Platteland)

Meer informatie

[Bestuur, democratie en organisatie](#) [link naar gemeentelijke instrumenten: 1. Bestuur, democratie en organisatie]

[Alle gemeentelijke instrumenten](#) [link naar alle gemeentelijke instrumenten]

Wat is de positie van Dorpsbelangen binnen het dorp?

Een belangrijke vraag in de omgang met Dorpsbelangen is welk deel van het dorp de vereniging of coöperatie vertegenwoordigt. Een vereniging heeft nu eenmaal leden en lang niet alle dorpsbewoners willen lid zijn en betalen voor dit lidmaatschap. Vooral bij grotere dorpen is het aantal leden van de Dorpsbelangenvereniging vaak maar een klein percentage van het totale aantal dorpsbewoners. Hoe moet je daarmee omgaan als gemeente als Dorpsbelangen met een nieuw initiatief op de proppen komt?

Probeer in ieder geval in te schatten hoe er tegen de vereniging Dorpsbelangen aangekeken wordt in het dorp. Is het een geliefde vereniging waarvan de meeste dorpsbewoners vinden dat ze prima werk doen en het dorp ondersteunen of smeulen er conflicten onder de oppervlakte? Probeer daar achter te komen, voordat je de volgende stappen zet. Met dat kleine onderzoek kun je conflicten en problemen voorkomen.

Bijvoorbeeld in

In Warffum wilde de gemeente Het Hogeland bijvoorbeeld een doorgaande weg herinrichten en vroeg Dorpsbelangen daarvoor een werkgroep samen te stellen. Maar toen het herinrichtingsplan werd gepubliceerd stak er een onverwacht fel protest de kop op vanuit de straatbewoners: ze zouden te weinig gehoord zijn en waren het niet eens met de voorstellen. Daarop besloot de gemeente met deze groep bewoners in gesprek te gaan. Dat betekende wel dat de planning in het gedrang kwam: een subsidiebedrag van enkele honderdduizenden euro's moest immers voor het einde van het jaar worden uitgegeven.

Aan dit voorbeeld is te zien dat het wel degelijk van belang is om te weten in hoeverre Dorpsbelangen het dorp vertegenwoordigd en in staat is de zorgen en ideeën van het grootste deel van de bewoners te verzamelen en te kanaliseren. Liever nog een extra rondje gemaakt door het dorp, een extra vergadering belegd, dan kostbare tijd, energie en financiële ondersteuning van de gemeente in de waagschaal te leggen.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Dorpsbelangen, dorpscoöperaties, dorpsnetwerken

Meestal is Dorpsbelangen een vereniging waar dorpsbewoners lid van moeten zijn, soms is het een netwerkorganisatie (zoals in [Den Andel](#)), soms een dorpscoöperatie (zoals 'Het Lint Verbindt' in Slochteren, Froombosch en Schildwolde) en soms is er zelfs sprake van een gebiedscoöperatie.

Welke vorm of naam Dorpsbelangen (DB) ook heeft, meestal is het doel hetzelfde, namelijk een mengeling van de volgende functies:

1. DB is een *vertegenwoordiger* voor het dorp naar gemeentes, provincie en andere instanties.
2. DB is een *adviseur* en kennisdeler door allerhande informatie door te sluisen naar dorpsbewoners en groepen
3. DB is een *verbinder* voor verschillende groepen in en buiten het dorp
4. DB is *aanjager* voor activiteiten binnen het dorp.

[Einde kader]

Meer informatie

> *Dorpsbelangen Warffum* [link naar DB Warffum]

> [Bestuur, democratie en organisatie](#) [link naar gemeentelijke instrumenten: 1. Bestuur, democratie en organisatie]

> [Alle gemeentelijke instrumenten](#) [link naar alle gemeentelijke instrumenten]

Heb je vaker met Dorpsbelangen samengewerkt?

De meeste initiatieven die uit de koker van Dorpsbelangen komen, kennen een standaardtraject – zeker als Dorpsbelangen vaker op vaste basis of via projecten samenwerkt met de gemeente. Gemeentemedewerkers kennen vaak het bestuur en de belangrijkste spelers binnen Dorpsbelangen en kunnen gemakkelijk inschatten welke steun ze verwachten.

Toch komt het regelmatig voor dat een nieuwe projectgroep binnen Dorpsbelangen opstaat, een nieuwe voorzitter aantreedt of de vereniging van vorm, sfeer of ambitie verandert. Houd de vinger aan de pols. Je moet dus als medewerker van de gemeente weten hoe de structuur van Dorpsbelangen is, waar de verantwoordelijkheid ligt voor het desbetreffend project en hoe de verhouding is tussen Dorpsbelangen en de initiatiefnemers.

Bijvoorbeeld in

Zo werd de Dorpsbelangenvereniging Den Andel met het aantreden van een nieuwe voorzitter in 2017 een [netwerkorganisatie](#). 'Iedereen met een bepaalde passie moet iets kunnen doen en betekenen in Den Andel', zei deze. 'Sinds ik voorzitter ben van Dorpsbelangen ben ik daar van uitgegaan: zoveel mogelijk mensen mee laten doen.'

In de praktijk betekent dit dat bewoners van Den Andel die ideeën of plannen hebben zelf aan de slag gaan om deze te realiseren. Dorpsbelangen ondersteunt dit met advies, netwerkconnecties en publiciteitsmiddelen (website, dorpskrant). 'Heb je klachten over het verkeer? Formeer maar een werkgroep! Degene die er het meeste last van hebben, moeten maar die werkgroep op gaan richten. Dat vind ik ook terecht. En dan moet je draagkracht zien te krijgen.'

Toen twee bewoners bijvoorbeeld aankwamen met het idee om het voormalige voetbalveld om te zetten in een Dorpstuin (Dorpsmoestuin), ondersteunde Dorpsbelangen dit van harte, maar de verantwoording voor de uitvoering en de exploitatie bleef bij de initiatiefnemers.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Voorbeeld van een overeenkomst tussen Dorpsbelangen en de gemeente: de Werkwijzer

Als de gemeente vaker samenwerkt met Dorpsbelangen is het soms goed om de onderlinge afspraken en de werkwijze in een overeenkomst vast te leggen, zodat eenieder weet waar hij aan toe is en ook bij personele wisselingen iets op papier staat waar de nieuwe functionarissen zich over kunnen buigen.

Een goed voorbeeld van zo'n document is de [Werkwijzer](#) van de Friese gemeente Tytjerkstradeel. Deze werkovereenkomst gaat over de wederzijdse betrokkenheid bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van beleid, de inspraak en de communicatie tussen het college van burgemeester en wethouders van de gemeente en de verenigingen voor dorpsbelangen in de gemeente.

Meer informatie

> [Economie, milieu, natuur en klimaat](#) [link naar gemeentelijke instrumenten: 3.

Economie, milieu, natuur en klimaat]

> [Alle gemeentelijke instrumenten](#) [link naar alle gemeentelijke instrumenten]

Weet je waar Dorpsbelangen het meeste behoefte aan heeft bij dit project?

Als je uit de eerste gesprekken met Dorpsbelangen hebt kunnen destilleren wat voor project ze precies voor ogen hebben, kun je de volgende stap nemen: analyseren waar het meeste behoefte aan is. Wat wordt jouw rol als gemeente?

Allereerst: probeer vooral een coach te zijn. De dorpsbewoners die via Dorpsbelangen een plan of een initiatief hebben, zijn en blijven de eigenaar van het project. Jij zult als dorpencoördinator, ambtenaar of politicus dit initiatief zo goed mogelijk moeten ondersteunen, maar het blijft uiteraard hun project.

Dat coachen doe je meestal via een gesprek waarbij je de behoeftes van Dorpsbelangen probeert te koppelen aan de mogelijkheden die je als gemeente-medewerker hebt. En dat is niet alleen je kennis over de eigen [gemeentelijke instrumenten](#) maar ook kennis over andere organisaties en procedures waar deze groep mee te maken zou kunnen krijgen. (link naar 1.9: Zijn er andere – externe – partijen waar deze projectgroep van zou kunnen profiteren?)

Bijvoorbeeld in

Zo werd in Krewerd, waar een omvangrijke versterkingsactie plaats zou vinden, door de dorpsbewoners in 2019-2020 een eigen dorpsarchitect aangesteld waarmee ze de regie over de versterkingsplannen hoopten te behouden. Verantwoordelijk voor dit [Experiment Krewerd](#) was de Dorpsvereniging, maar de gemeente – Delfzijl – ondersteunde het geheel. Zoals het [integrale plan van aanpak](#) stelde: 'De gemeente Delfzijl heeft bij monde van burgemeester Gerard Beukema aangegeven dat Krewerd autonoom aan de slag mag gaan met Experiment Krewerd, vanzelfsprekend binnen alle wettelijke kaders. De gemeente zal daarbij een faciliterende rol spelen, zoals een budgetaanvraag bij de NPG en de aanvraag gasvrije wijk bij de centrale overheid en psychosociale hulp. Desgewenst gaan we met de gemeente in gesprek om het experiment nader in te vullen als het gaat om mandatering.'

In dit geval was er dus geen behoefte aan een leidende, maar van een coachende, luisterende rol van de gemeente bij de plannen van Dorpsbelangen. Dorpsbewoners en Dorpsbelangen gaven aan wat hun behoefte was en de gemeente volgde hen.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Digitaal bewonerstool: Platform Fokus

Natuurlijk kom je elkaar op straat tegen, of heb je je vergaderingen in het dorpshuis, maar meer en meer communicatie tussen dorpsbewoners gaat tegenwoordig digitaal. Soms gebeurt dit in de vorm van een mail- of whatsapp-groep, een Facebookpagina

of een Twitteraccount. Wil je meer en betere communicatiemogelijkheden dan kun je denken een digitaal bewonersplatform als Platform Fokus.

Binnen dit bewonersplatform kun je niet alleen groepen en individuen met elkaar laten communiceren, maar kun je ook gegevens als dossiers, rapporten en correspondentie veilig opslaan. Ook kun je ermee plannen, overleggen en kennis uitwisselen. Groepen kunnen hun eigen nieuwspagina onderhouden, groepsberichten versturen, evenals persoonlijke berichten, polls houden en een groepschat houden voor kort overleg. Platform Fokus heeft bovendien al accounts met instanties als de NCG, VIAA, de Gemeente Midden-Groningen en anderen. Zo kan het dorpsbewonersplatform direct contact maken met deze instanties. Ook kun je als bedrijf jezelf in je woonplaats op de kaart zetten en contact met bewoners maken. Het platform wordt inmiddels ook gebruikt om bevestigingsgedupeerden in staat te stellen om hun eigen schade-dossier bij te houden. Indien nodig kunnen documenten eenvoudig worden gedeeld met andere leden, of bijvoorbeeld een aannemer, gemeente of een instantie.

Binnen Platform Fokus houdt de bewoner te allen tijde regie over de eigen gegevens. Je bepaalt zelf wanneer en met wie je gegevens deelt.

Meer informatie: <https://platformfokus.nl>

Meer informatie

- > [Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer](#) [link naar gemeentelijke instrumenten: 2. Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer]
- > [Alle gemeentelijke instrumenten](#) [link naar alle gemeentelijke instrumenten]

Weet je met welk beleid en welke regels deze groep te maken krijgt?

Zelfs ervaren bestuurders van Dorpsbelangen hebben vaak geen goed en zeker geen compleet beeld van het gemeentelijk en provinciaal beleid, en de regels die gelden: de verordeningen, vergunningen en besluiten waar hun initiatieven mee te maken krijgen. Jouw rol als gemeente is dus om het gehele speelveld te overzien en ervoor te zorgen dat je integraal – sector-overstijgend – meedenkt met de groep dorpsbewoners.

In feite lever je daarmee voor Dorpsbewoners een pallet aan mogelijkheden aan en laat je ze tegelijkertijd zien waar de grenzen liggen.

Bijvoorbeeld in

Toen in Wagenborgen bekend werd dat het woonzorgcentrum Zonnehuis zou sluiten, besloot Dorpsbelangen bijvoorbeeld dat zorg het speerpunt van de dorpstoekomstplannen moest worden. En zo ontstonden de eerste plannen voor het Vrijwilligersnetwerk Wagenborgen, waarmee een deel van de zorg overeind kon blijven. De gemeente ging in gesprek met de initiatiefnemers, wees ze op diverse mogelijkheden en alternatieven en financierde uiteindelijk een professionele dorpsondersteuner. Deze laatste werd de schakel tussen instanties als huisarts en gemeente, en de vereniging Dorpsbelangen en zijn vrijwilligers.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Fondsen en subsidies

Groninger dorpen houdt een uitgebreide [lijst](#) bij van fondsen, subsidies en andere financieringsbronnen voor dorpsprojecten. Die lijst levert tegelijkertijd een mooi overzicht over de verschillende organisaties waar dorpsbewoners en verenigingen als Dorpsbelangen mee te maken kunnen krijgen: van de stichting het Nieuwe Doen tot het Landschapscompensatieprogramma i.v.m. aanleg hoogspanningslijn Eemshaven-Vierverlaten. De lijst wordt regelmatig bijgehouden.

Zie <https://groningerdorpen.nl/fondsenlijst/>

Meer informatie

> [Gezondheid, welzijn, werk en inkomen](#) [link naar gemeentelijke instrumenten: 5.

Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]

> [Alle gemeentelijke instrumenten](#) [link naar alle gemeentelijke instrumenten]

Weet je wie binnen je gemeentelijke organisatie dit zou kunnen oppakken?

In sommige gemeentes is er inmiddels een standaardroute ontstaan om met Dorpsbelangen en andere actieve dorpingen om te gaan als deze initiatieven ontplooiën of een plan ontwikkelen. In andere gemeentes is daar nog geen vaste route voor, ook al omdat het om zulke verschillende plannen en initiatieven gaat. Wat is de beste route binnen de gemeentelijke organisatie?

Het maakt veel uit wat de reikwijdte van zo'n dorpsproject en de vraag van dorpsbewoners is: als het alleen om subsidie of een vergunning gaat, kunnen de initiatiefnemers rechtstreeks met de desbetreffende medewerker overleggen. In andere gevallen is het in ieder goed om er een dorpencoördinator of gebiedsregisseur bij te betrekken.

Als het om een iets groter of complexer initiatief gaat, organiseer dan – na de vorige stappen te hebben doorlopen – een integraal startoverleg tussen vertegenwoordigers van Dorpsbelangen en de ambtenaren uit verschillende beleidsvelden, zodat deze laatste met de bestuurders en initiatiefnemers mee kunnen denken en de juiste vragen kunnen stellen. Deze vragen zouden zoveel mogelijk vanuit een open en onderzoekende houding moeten worden gesteld en eerder uit moeten gaan van mogelijkheden dan van beperkingen.

Centrale persoon in dit overleg is uiteraard de dorpencoördinator of gebiedsregisseur. Die vormt immers de schakel tussen dorpsbewoners en het gemeentelijke apparaat en kan zo'n vergadering vanuit eerder opgedane kennis en ervaring organiseren. Als het meteen duidelijk is dat er ook andere instanties aan tafel moeten schuiven, leg dit dan voor aan de gemeentemedewerkers en aan Dorpsbelangen. Het kan veel tijd en energie schelen als je alvast de juiste personen en instanties aan laat schuiven.

Maak duidelijk aan de bestuurders van Dorpsbelangen wat er van dit overleg kan worden verwacht en wat de rol van eenieder zou moeten zijn.

Bijvoorbeeld in

In Onderdendam werd bijvoorbeeld in 2013 naar aanleiding van de bevings- en versterkingsperikelen de werkgroep Houd Onderdendam Overeind! opgericht, die daarna onder de vleugels van Dorpsbelangen belandde. De groep verzamelde via brede dorpsgesprekken de belangrijkste zorgen en ideeën van de dorpingen, organiseerde een enquête en dorpsvergaderingen en wist zo met Dorpsbelangen een nieuwe dorps toekomstvisie samen te stellen: Onderdendam Zoo!. In augustus 2016 werd dit plan gepresenteerd aan de bevolking, de gemeenteraad en de Nationale Coördinator Groningen, waarna delen ervan werden gerealiseerd, samen met

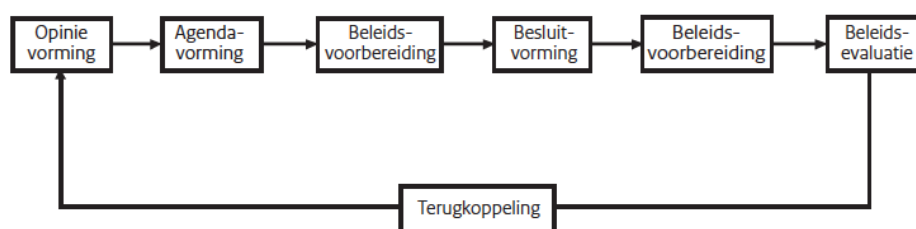
bouwkundige experts. Tweedekamerleden kwamen kijken en Onderdendam werd landelijk nieuws.

In dit geval waren het de initiatiefnemers zelf die het heft in handen namen en met diverse experts om de tafel gingen zitten, maar in veel andere gevallen zul je als gemeente deze rol op je moeten nemen. Gemeentemedewerkers weten immers vaak veel beter dan dorpsbewoners en bestuursleden van Dorpsbelangen welke ambtenaren hier hun bijdrage aan kunnen leveren en welke organisaties, instanties, regelingen en valkuilen er zijn. Plaats de juiste mensen bij elkaar en je kunt meteen de eerste stappen zetten.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Fasen van het beleidsproces



Schema 1: Fasen van het beleidsproces

Meer informatie

[Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer](#): link naar Gemeentelijke instrumenten *Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer*

[Alle gemeentelijke instrumenten](#): link naar alle gemeentelijke instrumenten

Weet je met wie Dorpsbelangen binnen (of buiten) het dorp gaat samenwerken?

Elk dorpsproject, hoe klein ook, is een samenwerkingsproject. Elke dorpsmoestuin heeft directe burenen, heeft een toegangsweg, heeft vrijwilligers en allerhande ondersteuning nodig en maakt onderdeel uit van het dorp en de gemeente. Probeer dus het netwerk rondom het nieuwe project zo goed mogelijk in kaart te brengen. Maar hoe doe je dat?

Deze vraag zal allereerst moeten worden beantwoord door de initiatiefnemers zelf: met wie denken ze te maken te krijgen bij de uitvoer en de exploitatie van hun project? Je kunt vervolgens aanbieden om naar deze schets van belangen en connecties te kijken en waar mogelijk aan te vullen. Een dorpencoördinator of gebiedsregisseur zal, bij voldoende ervaring, ook weten welke connecties eventueel problematisch zouden kunnen worden.

De belangrijkste eerste vraag is natuurlijk voor welke bewoners en bewonersgroepen dit project precies bestemd is. (En waarom?) En welke bewoners, omwonenden, buurt- en streekgenoten hier eventueel door kunnen worden benadeeld.

Voorkomen is beter dan genezen, geldt niet alleen voor de zorg, ook voor gemeentes. Weet wat er speelt, welke groepen er allemaal van belang zijn, hoe het netwerk in elkaar zit en waar de eventuele conflictpunten liggen.

Bijvoorbeeld in

In Kloosterburen en de omliggende dorpen leidde bijvoorbeeld de oprichting en exploitatie van een zorgcoöperatie (Klooster & Buren) tot een conflict. Het woonzorgcentrum 't Olde Heem dat door de zorgcoöperatie werd bedacht, ontwikkeld en geëxploiteerd, kreeg problemen met het professionele zorgpersoneel dat onder eigen vlag verder ging. Het conflict laaide op, kwam voor de rechter terecht en dreigde het dorp te verscheuren. De wethouder liet weten wethouder weinig aan dit conflict te kunnen doen (omdat het zorg is die via het persoonsgebonden budget is geregeld), maar te proberen de gemoederen te sussen en de onrust weg te nemen.

[Meer over dit dorpsverhaal](#)

[Kader]

Met welke partijen kun je allemaal te maken krijgen bij een dorpsproject

- > Dorpsbewoners
- > Actie- of belangengroepen binnen het dorp
- > Vereniging voor Dorpsbelangen
- > Gemeente

- > Provincie
- > Buurdorpen
- > Ondernemers in en rond de dorpen (waaronder landbouwers)
- > Landschapsbeheer Groningen
- > Waterschappen
- > Vervoersondernemingen (Arriva, Qbuzz)
- > Staatsbosbeheer
- > stichting Groninger Landschap
- > stichting Oude Groninger Kerken
- > Erfgoedinstellingen
- > Energieprojectadviseurs zoals de Groninger Energiekoepel (GrEK).
- > Mogelijke financiers en/of sponsors als banken, makelaars, bedrijven
- > Subsidie instanties als het Prins Bernhard Cultuurfonds, provincie, Fonds Nieuwe Doen en het Waddenfonds.

Meer informatie

Gemeentelijke instrumenten: [Gezondheid, welzijn, werk en inkomen](#) [link naar gemeentelijke instrumenten: 5. Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]

[Alle gemeentelijke instrumenten](#): link naar alle gemeentelijke instrumenten

Zijn er andere – externe – partijen waar Dorpsbelangen van zou kunnen profiteren?

Een van de belangrijkste vragen is welke externe partijen van belang zouden kunnen zijn bij het initiatief. Vaak weten de bestuurders van Dorpsbelangen wel wie dit zouden kunnen zijn – van bank tot Waterschap, van Stichting Oude Groninger Kerken tot stichting Doen. Toch is het ook op dit punt raadzaam om te overleggen over de bredere kringen rondom een project. Wie moet je aanschieten bij de Provincie? Is contact met ProRail niet belangrijk? Waar raakt dit project aan de belangen van het Waterschap?

Geef als gemeentelijk medewerker niet alleen advies over welke lokale, regionale, provinciale of landelijke partijen van belang zouden kunnen zijn, maar neem met de initiatiefnemers binnen Dorpsbelangen door hoe het speelveld eruit ziet. Wie zijn de belangrijkste spelers bij een project zoals zij die voor ogen hebben? Welke namen, voorwaarden en procedures horen hierbij? Neem ze mee naar partners als provincie, waterschappen als daar aanleiding toe is en de drempel te hoog blijkt te zijn.

Bijvoorbeeld in

In 't Zandt werkte Dorpsbelangen in 2015 bijvoorbeeld bij het schrijven van de toekomstvisie niet alleen met de gemeente Loppersum samen, maar ook met de stichting Welzijn & Dienstverlening en de Woongroep Marenland. Die twee laatste instanties waren van cruciaal belang voor de toekomst van het dorp – vond ook Dorpsbelangen, na de eerste gesprekken met de gemeentemedewerker. In de toekomstvisie – 't Zandt op de kaart – werden acht kernthema's aangemerkt en belangrijke vragen aangevoerd. Wat te doen met vergrijzing en krimp, was bijvoorbeeld een van de kernvragen. Wat te doen met de karakteristieke panden van het dorp die door de gasbevingen zijn beschadigd?

Uiteindelijk werd op basis van dit plan een ruim bedrag beschikbaar gesteld door provincie, het rijk en de Dialoogtafel, waarvan de herinrichting van het dorp en tal van andere projecten konden worden gerealiseerd.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Mogelijke partners – de belangrijkste vragen

Om samen te werken moet je proberen te begrijpen wat je partners – instellingen, overheden, bedrijven, individuen – voor doelstellingen, mogelijkheden en belangen hebben. Stel jezelf de volgende vragen:

> Komen (delen) van hun doelgroep overeen met die van het dorp en zijn bewoners?

- > Wat is het belangrijkste doel van deze instelling of dit bedrijf?
- > Wat zijn de nevendoelelen? Wat zouden ze graag nog willen?
- > Hebben ze een plan, een toekomstvisie, een strategie?
- > Wat missen deze partners eigenlijk nog?
- > Wat is hun zwakke punt?
- > Wat zijn de problemen waar ze tegenop lopen?
- > Hoe zou dit dorpsinitiatief daar een positieve rol in kunnen vervullen?

Meer informatie

Gemeentelijke instrumenten: [Gezondheid, welzijn, werk en inkomen](#) en [Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer](#) [link naar gemeentelijke instrumenten: 1. Bestuur, democratie en organisatie en 2. Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer]
[Alle gemeentelijke instrumenten](#): link naar alle gemeentelijke instrumenten

Weet je wie het project gaat uitvoeren?

Als de plannen zijn goedgekeurd, de financiering rond is, en de planning zorgvuldig met alle betrokkenen – inclusief het gehele dorp – is overlegd, kan het project van start. Het dorpshuis wordt gebouwd, het ommetje ingericht en de toekomstvisie geschreven. Belangrijke vraag nu is hoe je vanuit de gemeente het project volgt en vooral ook met wie dat is. Want lang niet altijd is Dorpsbelangen ook degene die het project uit gaan voeren. Soms is het een werkgroep die dit doet, soms zijn het externen die onder de vlag van Dorpsbelangen opereren, soms is het een samenwerkingspartner die de kar trekt.

Investeer dus in deze fase in de contacten met de werkelijke uitvoerders. Wie is de projectleider, wie is de woordvoerder, wie is verantwoordelijk voor de uitvoering, wie gaat zo dadelijk de vrijwilligers aansturen? Wie zijn er allemaal betrokken bij dit project? Welke schakels missen, en wat kun jij daar als gemeente in betekenen om dit op te lossen?

Bijvoorbeeld in

In Zevenhuizen werden bijvoorbeeld vanaf 2017 plannen gesmeed voor een Multifunctioneel Centrum, omdat er veel voorzieningen in de jaren daarvoor waren verdwenen. Na veel overleg sprong de gemeente Westerkwartier in 2019 in en dichtte het gat in de begroting: de bouw van MFC 7huizen kon van start gaan. Maar was de Stichting MFC Zevenhuizen zelf wel in staat om de bouw te monitoren? Was er genoeg expertise om dat te doen? Wat als er problemen tijdens de bouw zouden ontstaan? De gemeenteraad had wel groen licht gegeven, maar dat betekende niet dat daarmee de kous af was.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Welke medewerkers heb je nodig bij een dorpsproject

- > Projectleider. Stuurt de verschillende projectmedewerkers aan, houdt de voortgang en de planning bij, maakt afspraken met externe partijen, controleert de kwaliteit en is verantwoordelijk voor de algehele voortgang van het project. Is ook verantwoordelijk voor de algehele sfeer.
- > Financieel expert (penningmeester/boekhouder). Stelt van tevoren de begroting op, houdt de uitgaven en inkomsten in de gaten en legt verantwoording af voor de financiële consequenties van het project.
- > Communicatiemedewerker (secretaris). Communiceert zowel met de vrijwilligers, de partners als de achterban (het dorp). Werkt nauw samen met de projectleider,

onder andere bij het maken van een communicatieplan (bij grotere projecten). Zie ook paragraaf 3.4.

> Vrijwilligerscoördinator. Als je met veel vrijwilligers samenwerkt is het vaak handig als één iemand de vrijwilligers informeert en aanstuurt. Zo iemand denkt ook vanuit de belangen van de vrijwilligers. Werkt daarbij nauw samen met de projectleider en de plannings- en communicatiemedewerkers.

> Inkoper. Bestelt en huurt materialen en gereedschappen. Werkt vaak nauw samen met de projectleider, de planner en financieel expert / penningmeester.

(Een aantal van deze functies kan bij kleinere projecten gecombineerd worden.)

Meer informatie

Gemeentelijke instrumenten: [Onderwijs, vorming, cultuur en sport](#) [link naar gemeentelijke instrumenten: 2. Onderwijs, vorming, cultuur en sport]

[Alle gemeentelijke instrumenten](#): link naar alle gemeentelijke instrumenten

Wanneer en hoe wordt het project opgeleverd?

Ook als een project opgeleverd wordt en de speeches met de wind meegevoerd kun je als gemeente veel doen om het initiatief succesvol ter wereld te helpen. Je kunt het pas opgeleverde project op allerlei manieren ondersteunen via de gemeentelijke wegen, bijvoorbeeld op het gebied van publiciteit en nazorg. Elke gemeente heeft zijn eigen publiciteitskanalen en is vaak ook – naast Dorpsbelangen – in staat om externe publiciteitsbronnen aan te sturen. Bied dit aan en overleg wie wat gaat doen.

Vraag in deze fase altijd nadrukkelijk aan Dorpsbelangen of er behoefte is aan ondersteuning via de gemeentelijke wegen en denk aan nazorg en evaluatie. Vergeet zo'n project ook niet: kom er na maanden, zelfs jaren op terug. Hoe staat het ermee? Hoe loopt het? Is er nog wat bijzonders gebeurd?

Bijvoorbeeld in

Soms gaat de nazorg nog verder, bijvoorbeeld omdat het een tijdelijk project betreft dat zo interessant of succesvol is, dat de gemeenteraad hem graag voortgezet ziet worden. Dat gebeurde bijvoorbeeld in Westerlee waar een initiatiefgroep *Veur mekoar mit mekoar* in 2016 een elektrische duofiets introduceerde waarmee vrienden of partners uit het dorp gezamenlijk tochtjes konden maken. De fiets werd door de gemeente in bruikleen gesteld en na de succesvolle introductie werd de duofiets nog een jaar lang door de gemeente uitgeleend.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Wat staat er in een communicatieplan van het dorpsproject

- > Wat is het doel van de diverse vormen van communicatie: wat moet er gecommuniceerd worden aan wie? Gaat het in zijn algemeen om het informeren van omwonenden, dorpingen, partners en sponsors? Of zoek je vrijwilligers, materialen en gereedschappen? (Meerdere doelen zijn ook mogelijk.)
- > Wie zijn precies de doelgroepen waar je je op richt? Kun je die met een algemene boodschap bereiken of moet je je boodschap op verschillende doelgroepen richten?
- > Wanneer communiceer je wat? Is een boodschap aan het begin van het project voldoende of moet er ook tussendoor gecommuniceerd worden, bijvoorbeeld in de vorm van een (digitale)nieuwsbrief, een ingezonden bericht in de Dorpskrant of een poster in Dorpshuis en Dorpwinkel? En hoe vaak moet dat? Elke week, elke maand, elk kwartaal?
- > Hoe communiceer je met de achterban, met je partners, met de sponsors? Moet je daarvoor verschillende kanalen aanspreken? Moet je ze anders aanspreken?
- > Wat communiceer je precies? Wat is de kern van je verhaal, van je project?

- > Welke middelen ga je gebruiken? Papier, digitaal, billboards, geluidswagens? Pas de middelen aan je doelgroep en doel aan.
- > Wie doet wat? Wie zijn verantwoordelijk voor welk deel van de communicatie? Maak heldere afspraken.
- > Ga uit van de persoonlijke motieven van je vrijwilligers en medewerkers (als je ze niet kent: praat daarover).
- > Ga regelmatig in gezamenlijk én individueel gesprek over de functie, de werkzaamheden en de motivatie: wat kan er beter, wat zijn de eigen doelen?
- > Zorg voor genoeg speelruimte: niet iedereen kan altijd overal. Als men vaker gedwongen wordt om op tijden te werken die men eigenlijk niet wil, kan dit leiden tot absentie en afbreuk.
- > Zorg voor afwisseling en functieverandering – zeker voor degenen die daar behoefte aan hebben.
- > Laat regelmatig zien dat je het werk van eenieder waardeert. Vraag ook aan eenieder om dat óók te doen als ze dat willen.
- > Zet waardering ook om in daden: wees ruimhartig met getuigschriften, attenties, functies, feestavonden – voor zover mogelijk.
- > Probeer niet alles tussen neus en lippen te bespreken, maar organiseer ook officiële gesprekken en evaluaties.
- > Vermijd conflicten. Wees ze voor. Weet wat er broeit. Ga in gesprek met onrustigen.
- > Geef de mogelijkheid om kennis en ervaring op te doen en deskundigheid te bevorderen. Geef eenieder de mogelijkheid om via ervaring en kennis te groeien tijdens het werk.

Meer informatie

[Regelingen en besluiten](#)

[Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer](#)

[Gezondheid, welzijn, werk en inkomen](#)

[links naar Gemeentelijke instrumenten Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer en Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]

[Alle gemeentelijke instrumenten](#): link naar alle gemeentelijke instrumenten

--> 3. . *Ik ben ambtenaar, bestuurder of politicus bij een Groninger gemeente, waterschap of provincie en we willen als gemeente zelf een project in een dorp beginnen: hoe kunnen we samenwerken met het dorp?*

(Vervolgvragen)

Weet je hoe je kunt samenwerken met je dorpsbewoners?

Wie zijn de dorpsbewoners die hiermee te maken krijgen?

Weet je wat de rol van Dorpsbelangen hierbij is?

Is je plan al in een ver gevorderd stadium?

Weet je hoe je kunt samenwerken met het dorp als je nog geen concreet plan hebt?

Weet je wat de speelruimte is voor het dorp binnen dit project?

Heb je je plan helemaal uitgewerkt?

Weet je hoe je kunt samenwerken met je dorpsbewoners?

Hoe klein, groot, uitzonderlijk of doorsnee een dorpsproject ook mag zijn, je hebt als gemeente altijd te maken met degenen die met de gevolgen van het project te maken zullen krijgen: de dorpsbewoners. De grondregel is daarom altijd: werk samen met het dorp. Heel het dorp. Geef dorpsbewoners in een vroeg stadium te kennen wat de ideeën en plannen zijn en geef ze de ruimte om mee te kunnen denken en te kunnen reageren op de eerste ideeën. En: hoe vroeger hoe beter.

Communiceer duidelijk en via de juiste kanalen. Een berichtje in de krant als het project al in kannen en kruiken is, zal veel weerstand oproepen, ook al lijkt het allemaal appeltje-eitje. Leg daarom zo veel mogelijk, zo vroeg mogelijk op tafel, zelfs als dat weerstand zal oproepen.

Bijvoorbeeld in

Zo moesten inwoners van gemeente Het Hogeland uit de krant lezen dat de gemeente berrmonumenten niet langer tolereerde. Een storm van protest stak op, mensen die hun overleden partner wilden eren, ouders die hun kind verloren waren, en een berrmonumentje hadden ingericht ontstaken in woede. De maatregel werd ingetrokken, maar het leed was al geschied en de .

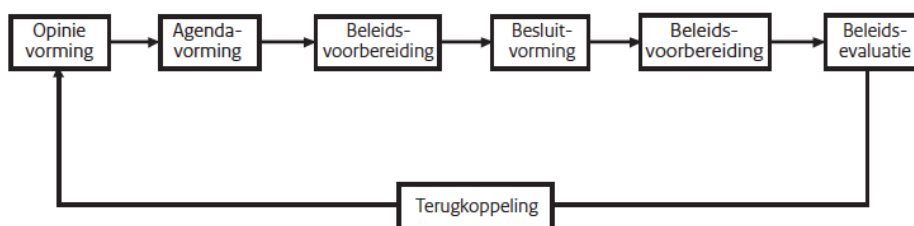
Grote vraag hierbij: had de gemeente dit niet kunnen voorkomen? Waarom niet de maatregel eerst met de dorpsgemeenschappen besproken? Niet alle commotie is te voorkomen, maar veel wel – als er in een vroeger stadium wordt overlegd. Een gemeentelijk apparaat is er voor de dorpsbewoners – niet andersom.

Beter ging het in Bad Nieuwes chans waar de Dorpsvisie al in een vroeg stadium gereed werd gemaakt voor nieuwe Omgevingswet. De gemeenten Oldambt en Eemsdelta zijn eindverantwoordelijk voor de uitwerking en uitvoering van het plan.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Mogelijke invloed burgerparticipatie op gemeentelijke beleidsfasen (plus de vragen die daarbij horen.)



Schema 1: Fasen van het beleidsproces

1. Agendavorming

Hoe kijken dorpsbewoners aan tegen de omschreven problemen?

Zitten dorpsbewoners nog met andere problemen rond dit onderwerp?

Leggen dorpsbewoners andere prioriteiten dan de gemeente bij dit thema?

Kunnen bewonersopinions & -ideeën aanleiding zijn een onderwerp hoger op de beleidsagenda te zetten?

2. Beleidsvoorbereiding

Wat vinden dorpsbewoners van de beleidsvoornemens?

Welke oplossingen hebben dorpsbewoners voor het probleem?

Kunnen we samen met dorpsbewoners een beleidsvraag aanscherpen?

Kunnen we samen met dorpsbewoners beleidsvoorstellen formuleren?

3. Besluitvorming

Hoe verhogen we de kwaliteit van beslissingen?

Wat vinden dorpsbewoners van de wijze waarop het beleid wordt uitgevoerd?

Kunnen we samen met dorpsbewoners een andere uitvoeringsstrategie ontwerpen?

4. Handhaving

Kunnen we samen met dorpsbewoners de handhaving verbeteren?

5. Beleidsevaluatie

Welke rol zou de (rijks)overheid volgens dorpsbewoners moeten spelen?

Wat vinden dorpsbewoners van onze beleidsproducten?

Hoe kan de communicatie met specifieke doelgroepen volgens dorpsbewoners worden verbeterd?

(Bron: Vrom --> link)

Meer informatie

[Regelingen en besluiten](#)

[Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer](#)

[Gezondheid, welzijn, werk en inkomen](#)

[links naar Gemeentelijke instrumenten Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer en Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]

[Alle gemeentelijke instrumenten](#): link naar alle gemeentelijke instrumenten

Wie zijn de dorpsbewoners die hiermee te maken krijgen?

Een van de belangrijkste vragen bij het realiseren van een gemeentelijk project is welke dorpsbewoners met het project te maken gaan krijgen. Stel voordat je een school wilt bouwen. Dan ga je waarschijnlijk niet aan alle inwoners vragen wat voor school ze willen hebben en welke plek het meest geschikt is, maar je kunt wel – in samenwerking met schoolbestuur, omwonenden en andere partijen – proberen om aan zoveel mogelijk dorpsbewoners laten zien wat het project in gaat houden. Aan de dorpencoördinator kun je vragen hoe je ervoor kan zorgen dat je een goede samenwerking met de verschillende dorpsbewoners kunt aangaan. Hoe zorg je voor een veilige overlegomgeving, zodat je tot een optimaal resultaat kunt komen?

Uiteindelijk gaat het niet alleen om een project te realiseren, maar ook om de dorpsbewoners die er ook maar enigszins mee te maken hebben een veilig en goed gevoel te geven. Je bent weliswaar bezig met het plan om een school te bouwen, maar tegelijkertijd ben je ook aan het samenwerken met diverse betrokkenen.

Bijvoorbeeld in

De vrijwilligersorganisatie *Lang Leve Kolham* ondersteunt oudere dorpsgenoten met boodschappen doen, medicijnen halen en vervoer regelen naar dokter of ziekenhuis. Een enquête wees uit dat er veel behoefte aan een dergelijke ondersteuning was bij de inwoners van Kolham, waarvan een derde boven de zestig is en het merendeel zelfs 70+. Ook andere projectideeën kwamen uit deze enquête voort.

Enkele initiatiefnemers, later verenigd in de commissie Leefbaarheid van Dorpsbelangen Kolham, zette een enquête uit onder de zestigplussers van Kolham en de uitkomsten daarvan werden door Vereniging Dorpsbelangen Kolham en stichting Plaatselijk Overleg Samenwerkende Ouderenorganisatie (POSO) Midden-Groningen, aangeboden aan wethouder Peter Verschuren van de gemeente Midden-Groningen. Daaruit vloeiden een aantal projecten voort: een dorpsloket, een vrijwilligersnetwerk dat activiteiten zou organiseren en een onderzoek naar levensloopgeschikte woonvormen. Vooral het voorstel voor een op te zetten vrijwilligersorganisatie, onder de noemer 'Lang Leve Kolham', scoorde hoog.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Wat is een dorpsproject

Een oproep om met de WK zoveel mogelijk oranje vlaggetjes op te hangen. Een plan om de voorgenomen verbreding van een snelweg tegen te gaan. Een Art Weekend in oktober met open ateliers en straattheater. Allemaal projecten die uit dorpen zijn

ontstaan en dorpen beïnvloeden. Maar wat is precies de definitie van een dorpsproject

Een dorpsproject is een project:

- > met een concreet einddoel
- > met een duidelijk begin en eind
- > met duidelijke voorwaarden
- > met een of meer activiteiten

[Einde kader]

Meer informatie

[Regelingen en besluiten](#)

[Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer](#)

[Gezondheid, welzijn, werk en inkomen](#)

[links naar Gemeentelijke instrumenten Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer en Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]

[Alle gemeentelijke instrumenten](#): link naar alle gemeentelijke instrumenten

Weet je wat de rol van Dorpsbelangen hierbij wordt?

Een volgende vraag is wat de rol en de positie van Dorpsbelangen is bij dit project. Moet het nieuwe vuilnisophaalsysteem met Dorpsbelangen worden overleg en wanneer? Is het overleg met de plaatselijke energiecoöperatie van zo'n groot belang dat je daar Dorpsbelangen bij inschakelt?

Veel hangt uiteraard af van de status van Dorpsbelangen in het dorp. Welke relatie heb je met ze en kun je inschatten welk deel van het dorp ze vertegenwoordigen? En wat betekent dat voor dit project?

De grondregel is: treed in contact met zoveel mogelijk groepen binnen het dorp – van Dorpsbelangen tot belanghebbenden en belangstellenden. De dorpencoördinator speelt daarin een cruciale rol omdat die – als het goed is – weet wat de verhoudingen zijn in het dorp en of Dorpsbelangen de ogen, oren en stem van het dorp is.

Bijvoorbeeld in

Vlak voor een gemeentelijke herindeling in 2018 bood de toenmalige gemeente Zuidhorn de dorpen aan om een dorpsmanifest op te stellen waarin hun plannen en wensen voor de toekomst werden geformuleerd, met ondersteuning van Groninger Dorpen. De regie was in handen van de plaatselijke dorpsbelangenverenigingen. Zo hield de Vereniging van Dorpsbelangen Noordhorn een bijeenkomst waar alle inwoners werd gevraagd input te leveren voor deze nieuwe dorpsvisie. De huidige situatie werd geanalyseerd, de kwetsbaarheden van het dorp benoemd, bijvoorbeeld op het gebied van cultuurhistorisch en natuurlijk erfgoed. Uiteindelijk mondde dit uit in een toekomstvisie die nog steeds leidend is voor het dorp Noordhorn – mede doordat Dorpsbelangen het dorp wist te mobiliseren in het nadenken over de toekomst.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Wat is leefbaarheid?

Het begrip 'leefbaarheid' duikt in vrijwel alle rapporten en toekomstvisie over Groningse dorpen op. Maar wat houdt het in? Vijf hoofdfactoren beïnvloeden de mate waarin een dorp

> Woonklimaat. Hoe ervaar je als inwoner het wonen – in en om het huis, in en om het dorp?

> Sociaal klimaat. Hoe ervaar je als inwoner de manier waarop de bewoners en groepen dorpsbewoners met elkaar omgaan? Zijn er voldoende verenigingen? Hoe verbonden voel je je met je dorp?

- > Verzorging. Zijn er voldoende voorzieningen in de buurt? Winkels, scholen, een gezondheidscentrum, een kerk, een café, openbaar vervoer?
- > Bestaanszekerheid. Heb je voldoende mogelijkheden om een inkomen te genereren? Zijn er geen bedreigingen in de buurt voor jouzelf en het dorp?
- > Bestuurlijk klimaat. Ervaar je de zorg, de maatregelen en de manier van omgang van de gemeente, de provincie, en andere overheidsinstanties als positief? Heb je het gevoel dat er naar jou als burger wordt geluisterd?

Meer informatie

Noordhorn – DVC – Dorpen Westerkwartier schetsen hun toekomst in ‘manifest toekomstbestendige dorpen’ [link naar verhaal Westerlee - ZOO / EVV – Veur mekoar met elektrische duofiets]

[Regelingen en besluiten](#)

[Bestuur, democratie en organisatie](#): [link naar Bestuur, democratie en organisatie]

[Alle gemeentelijke instrumenten](#): link naar alle gemeentelijke instrumenten

Is je plan al in een ver gevorderd stadium?

De gebruikelijke weg voor gemeentelijke plannen is voor gemeentemedewerkers duidelijk. De gemeenteraad geeft het college een opdracht, en die spelen dit door naar ambtenaren. Die moeten een plan bedenken, uitvoeren en uiteindelijk evalueren. Dorpsbewoners komen daar vrijwel nooit aan te pas. Die hebben gestemd wie er in de gemeenteraad komt en hun mandaat afgegeven.

Die situatie is heel snel aan het veranderen. Elke gemeente zoekt nu – soms noodgedwongen – samenwerking met de eindgebruikers – bewoners of andere betrokkenen. Probleem is dat de gemiddelde ambtenaar een inhoudsdeskundige is en dat het heel erg van de persoon afhangt of en hoe hij of zij met bewoners en stakeholders overlegt.

Als je pas laat in het proces je plan overlegt met de betrokkenen heb je de kans dat het daarna alleen maar gaat om rationele argumenten: om winnen en verliezen. Is dit plan goed of niet? Terwijl veel dorpsbewoners vooral vroegtijdig betrokken willen worden en de plannen niet uit het geruchtencircuit willen oppikken. Ga het gesprek dus vroegtijdig aan met degenen die het meest met dit plan te maken zullen hebben. Je kunt als ambtenaar prima uitleggen op basis waarvan beslissingen worden genomen, en waarom keuzes worden gemaakt.

Probeer het plan dus niet van tevoren helemaal dicht te timmeren als dat niet nodig is. Geef dorpsbewoners de ruimte om in een vroegtijdig stadium kennis te nemen van de plannen en hun ideeën en zorgen te kunnen uiten en eventuele verbeteringen of kritiek aan te brengen.

Bijvoorbeeld in

De Hamplaats in Ten Boer moest versterkt worden, vond ook de gemeente in november 2018. Wijs geworden door de lange versterkingstrajecten, gingen de bewoners met elkaar om de tafel om niet af te wachten en een gezamenlijke oplossing te bedenken. Slopen en nieuw bouwen, volgens een eigen plan! De gemeente ondersteunde dit besluit volledig.

Samen met adviesbureau Duurzaam Wonen werd daarom een plan opgesteld voor 24 nieuwe houtskeletwoningen. Een jaar na het bindende versterkingsadvies werd het plan goedgekeurd door de gemeente. Tegelijkertijd werd er ook gezorgd voor een tijdelijk verblijf waar de buurtbewoners gezamenlijk konden verblijven. In een half jaar tijd zouden de nieuwe woningen gebouwd worden. Daarna konden de bewoners terug naar hun groene oase in het centrum van Ten Boer.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Stappenplan voor een gemeentelijk project of onderwerp waarin je samenwerking zoekt met dorpsbewoners

1. Stel vast wat de voordelen zijn om dorpsbewoners bij een project of onderwerp te betrekken. Wat levert dit de gemeente op?
2. Stel vast hoeveel beleidsruimte er is om werkelijk iets met de inbreng van dorpsbewoners te doen. Wat is de speelruimte?
3. Bepaal in welke fase van de beleidscyclus dit project of onderwerp zich bevindt. Zit je nog in de agendavorming of ben je al bezig met beleidsvoorbereiding, besluitvorming, beleidsuitvoering of zelfs handhaving en beleidsevaluatie?
4. Bepaal welke participatiemethode het geschiktst is. Stem je methode af op de doelgroep en je doelstellingen.
5. Stel de mogelijkheden en je capaciteit vast. Een compleet participatietraject begeleiden kost enkele werkweken, een eenmalige raadpleging een paar dagen.
6. Stel een projectplan samen uit de voorgaande vijf stappen.

(Bron: VROM --> link)

Meer informatie

Hoe je kunt samenwerken met het dorp als je nog geen concreet plan hebt?

Lang niet alle gemeentelijke plannen voor een dorp of een gebied zijn van tevoren helemaal rond en dichtgetimmerd. Soms ligt er gewoon een vraag bij de gemeenteraad of bij het bestuur die mogelijksterwijs tot een project kan leiden. Moet er iets aan de situatie rond het openbaar vervoer gebeuren? Is er behoefte aan meer recreatiemogelijkheden? Is de aanleg van glasvezel of een aardwarmtebron belangrijk voor het dorp?

In zo'n geval moet je input ophalen uit het dorp. Peil de behoeftes en de mogelijkheden. Dat zal meestal via de dorpencoördinator of gebiedsregisseur gaan. Geef precies aan wat de procedure is en wat de mogelijkheden zijn voor dorpsbewoners om invloed uit te kunnen oefenen op het traject.

Bijvoorbeeld in

Lang Leve Kolham is een vrijwilligersorganisatie waarmee oudere dorpsgenoten kunnen worden ondersteund, bijvoorbeeld bij het boodschappen doen, medicijnen halen en vervoer regelen naar dokter of ziekenhuis. Het project begon omdat een enquête uitwees dat er veel behoefte aan een dergelijke ondersteuning was bij de inwoners van Kolham. Ook bleek er behoefte aan een dorpsloket, een vrijwilligersnetwerk dat activiteiten zou organiseren en een onderzoek naar levensloopgeschikte woonvormen. Tijdens de coronaperiode werden flyers verspreid, waarop de vrijwilligers van Lange Leve Kolham aanboden boodschappen te doen, medicijnen op te halen of ouderen te vervoeren naar dokter of ziekenhuis.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Keuzes bij het peilen en evalueren

- > Doel: Wat is het doel van je peiling of evaluatie: het proces (wat ging er goed of fout?), het resultaat (bereik je het doel en de doelgroep goed?), de onderlinge samenwerking of een combinatie?
- > Doelgroep: Wie wil je peilen of evalueren? Je medewerkers, je doelgroep, het dorp of de hele regio? Is een selectie voldoende of wil je zoveel mogelijk stemmen horen?
- > Timing: Wanneer peil of evalueer je? Vooraf, middenin het project, achteraf? En is dit eenmalig of ga je vaker evalueren?
- > Vorm: Ga je gewoon bij elkaar zitten om terug te kijken, of komen dan alleen de brutaalsten weer aan het woord? Peil of evalueer je kwantitatief met een standaardformulier? Op papier of digitaal?

Meer informatie

Wat is de speelruimte voor het dorp binnen dit project?

Veel problemen tussen gemeenten en bewoners ontstaan, zo leert de ervaring, omdat onduidelijk is wat de speelruimte voor het dorp is. Mag er alleen ja of nee worden gezegd tegen een plan of is inhoudelijke input van dorpsbewoners van belang? Die speelruimte moet niet op het allereerst pas duidelijk worden, maar van meet af aan.

Geef dus, voordat je het idee of plan bij het dorp en bij Dorpsbelangen neerlegt, aan wat de mogelijkheden zijn. Vraag niet om input als je al weet dat het plan is dichtgetimmerd. Voorkom teleurstellingen en wees precies in je voorstellen. Leg ook precies uit wat de fasering is. Wat zijn de momenten waarop dorpsbewoners hun zorgen, ideeën en kritiek kunnen uiten? Op welke manier? Is er sprake van een heus gesprek – meestal de beste methode – of gaat het om een voorlichtingsavond met tien minuten tijd voor vragen? Wat het ook is: wees duidelijk, al in een vroeg stadium.

Bijvoorbeeld in

Hoe zorg je voor een goede economische en social-culturele ontwikkeling, terwijl je de bestaande landschappelijke cultuurhistorische karakteristieken van het gebied zoveel mogelijk wilt behouden en versterken? Deze vraag stond centraal bij het schrijven van een toekomstvisie voor Middag-Humsterland in 2016 en 2017. Inwoners van het gebied werkten de verschillende onderwerpen uit, samen met de Gebiedscoöperatie Westerkwartier en uiteindelijk resulteerde dit in een lijvig document dat als leidraad en richtsnoer geldt bij de ontwikkeling en het behoud van dit gebied.

Uiteindelijk werd afgesproken dat inwoners, ondernemers, verenigingen, stichtingen en andere betrokken zich verenigen om de toekomstige ontwikkelingen, zoals neergelegd in de toekomstvisie, vorm te geven en in de gaten te houden, samen met de gemeente en de Gebiedscoöperatie Westerkwartier. De gemeente hield toezicht en stelde vijftigduizend euro ter beschikking als startkapitaal.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Wat te doen om dorpsvoorzieningen te behouden: wees flexibel?

- > Doe gedegen onderzoek naar de vraag naar voorzieningen. Wie zijn je doelgroepen? Wat zijn hun wensen? Wat is hun voorgeschiedenis.
- > Vergelijk het dorpsaanbod met het aanbod in de wijde omgeving. Wat is de unieke positie van dit dorp en zijn huidige voorzieningen?
- > Staar je niet blind op standaardoplossingen. Waarom een supermarkt als een dorpswinkel ook goed is?

- > Sta open voor ontwikkelingen uit onverwachte hoek. Waarom geen winkel in een veelbezochte boerderij? Waarom niet 4 sportverenigingen in een multifunctioneel gebouw.
- > Staar je niet blind op papieren oplossingen. Liever een vakbekwame winkelier dan een deponhouder van allerlei diensten.
- > Combineer functies en voorzieningen: Waarom kan de distributie van de stomerij niet bij de benzinepomp? Waarom kan een school niet gebruikt worden voor de damvereniging?

Meer informatie

Heb je je plan helemaal uitgewerkt?

Zelfs als je je plan helemaal uitgewerkt – eventueel in overleg met het dorp, Dorpsbelangen en met externe partijen– blijft er behoefte aan overleg met het dorp. Als je een nieuwe school gaat bouwen, een straat gaat herinrichten of een ander maaibeleid gaat voeren, overleg dan ook nadat het plan is goedgekeurd door het gemeentelijk apparaat en de gemeenteraad met het dorp hoe en wanneer je dit het beste kunt doen. Een school bouwen in examentijd kan voor veel overlast zorgen. Een weg afsluiten, terwijl ProRail net met het spoor bezig is, zorgt voor dubbel ongemak.

Op welk moment, in welke maand of week is het het beste? Wat zijn de randvoorwaarden voor de uitvoering van dit plan? Laat de dorpingen een wensenlijstje opstellen: wat moet wel, wat moet niet? Wat ziet men uitdrukkelijk als ongewenst?

Bijvoorbeeld in

In vijf dorpen ten oosten van Loppersum – 't Zandt, Zeerijp, Eenum, Leermens, Oosterwijdwerd en Westeremden – zaten ze rond 2010 met eenzelfde probleem: het regionale onderwijsbureau had hen duidelijk gemaakt dat de kleine dorpscholen over enkele jaren niet meer kon blijven bestaan. Leerlingenaantallen daalden al jaren, de kwaliteit van het onderwijs daalde en de kosten zouden steeds verder stijgen. Sluiting van de kleine dorpscholen was het enige wat er op zou zitten, volgens de vier scenario's die de gemeente Loppersum had bedacht.

Onmiddellijk kwamen de ouders van de schoolgaande leerlingen in actie. En met hen de dorpingen en de dorpsverenigingen. Dit was niet goed. Dit was niet wat ze wilden. En bovendien waren ze ook niet in de plannen gekend. Acties werden op touw gezet en de werkgroep 'kleine scholen Loppersum Oost' werd opgericht.

Resultaat daarvan was dat een vijfde scenario werd bedacht, door de dorpsbewoners zelf. Met feiten en cijfers ondersteund. Daardoor werden de ouders en dorpsbewoners eindelijk een volwaardige gesprekspartner voor de gemeente en het onderwijsbureau. Verhitte gesprekken werden steeds constructiever. Er kwam bijval van hogerhand door nieuwe wetgeving die de kleine scholentoeslag in stand hield. Een pilot kwam tot stand.

De sleutel van het geheel bleek samenwerking te zijn: een netwerkschool. De afzonderlijke scholen bleven bestaan, maar werden op hoger niveau samengevoegd, zodat in 2016 een overkoepelende netwerkschool ontstond onder een directeur. Leraren rouleren sindsdien over de verschillende scholen en werken intensief samen.

De scholen behielden wel hun eigen identiteit. En de schoolgebouwen werden versterkt. Het plaatselijk onderwijs was gered.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Hoe houd je een project na de opening draaiende?

- > Laat je idee, plan en missie duidelijk zien: hang hem op zichtbare plek op en blijf hem herhalen.
- > Zorg voor verbondenheid. Zorg voor genoeg gezamenlijke momenten, zoals bij het begin van de werkzaamheden, de koffie- of lunchpauze en de wekelijkse of maandelijks borrels.
- > Ga uit van de persoonlijke motieven van je vrijwilligers en medewerkers (als je ze niet kent: praat daarover).
- > Ga regelmatig in gezamenlijk én individueel gesprek over de functie, de werkzaamheden en de motivatie: wat kan er beter, wat zijn de eigen doelen?
- > Zorg voor genoeg speelruimte: niet iedereen kan altijd overal. Als men vaker gedwongen wordt om op tijden te werken die men eigenlijk niet wil, kan dit leiden tot absentie en afbreuk.
- > Zorg voor afwisseling en functieverandering – zeker voor degenen die daar behoefte aan hebben.
- > Laat regelmatig zien dat je het werk van eenieder waardeert. Vraag ook aan eenieder om dat óók te doen als ze dat willen.
- > Zet waardering ook om in daden: wees ruimhartig met getuigschriften, attenties, functies, feestavonden – voor zover mogelijk.
- > Probeer niet alles tussen neus en lippen te bespreken, maar organiseer ook officiële gesprekken en evaluaties.
- > Vermijd conflicten. Wees ze voor. Weet wat er broeit. Ga in gesprek met onrustigen.
- > Geef de mogelijkheid om kennis en ervaring op te doen en deskundigheid te bevorderen. Geef eenieder de mogelijkheid om via ervaring en kennis te groeien tijdens het werk.

Meer informatie

--> 4. Ik ben ambtenaar, bestuurder of politicus bij een Groninger gemeente, waterschap of provincie en

Er zijn problemen in het dorp (of: men vindt dat er te weinig te doen is in het dorp): wat kunnen we doen?

(Vervolg vragen)

Heb je een idee wat de oorzaken van deze problemen zijn?

Weet je met wie je in het dorp moet overleggen om meer te weten te komen over de problemen?

Hoe analyseer je de problemen en wie gaat dat doen?

Is er een rol weggelegd voor de gemeente bij de oplossing van het conflict?

Heb je een idee wat de oorzaken van de problemen zijn?

Elk dorp kent problemen. Soms zijn ze klein, soms groot, soms tijdelijk, soms permanent. Het speeltuinterrein wordt ook door honden bezocht. Groot landbouwverkeer dendert al jaren door het dorp. Een groepje opgeschoten pubers vernielt 's weekends bus- en treinhokjes. Een windmolenpark bedreigt de dorpsrust. Vraag is wanneer een gemeente zich geroepen voelt om het probleem aan te pakken.

De eerste vraag die je zult moeten beantwoorden is of er echt een probleem is. Van wie komen de signalen? Heeft het dorp echt behoefte aan een nieuw recreatieterrein, een multifunctioneel centrum of een centraal parkeerterrein, of vinden alleen buitenstaanders dat?

Wees in ieder geval behoedzaam en tactisch: dring niet je mening op, maar leg je oor te luister. Ga in gesprek met Dorpsbelangen en met andere groepen en probeer te achterhalen of het probleem werkelijk een probleem is.

Bijvoorbeeld in

In Garsthuizen en Startenhuizen zitten ze niet heel erg te springen om allerlei vernieuwingen en extra faciliteiten, zo bleek uit een enquête die in 2020 werd gehouden in de aanloop naar een nieuwe dorpsvisie. Bewoners gaven aan vooral in de dorp te willen wonen voor de rust en de goede bereikbaarheid van Groningen. Maar dat betekent niet dat er geen wensen en zorgen in het dorp leven. Naast de belevingsproblematiek bleek men vooral last te hebben van te hard rijdende auto's en landbouwvoertuigen. Wensen: een geluidsscherm langs de Eemshavenweg, mogelijk gecombineerd met zonnepanelen. En: meer speelplekken voor kinderen.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Manieren om te weten te komen wat er leeft in een dorp

- > Enquête
- > Bewonersoverleg
- > Dorpsvergadering
- > Dorpsvisie / Toekomstvisie
- > Rondwandelen & gesprekken aangaan.

Meer informatie

Met wie kun je in het dorp overleggen om meer te weten te komen over de problemen?

Als je hoort van een mogelijk dorpsprobleem – in de wandelgangen, in het fluistercircuit of openlijk – dan is een van de eerste stappen het dorp zelf te consulteren. Wat is er precies aan de hand? Belangrijk daarbij is dat je moet weten wie je daarvoor moet hebben in het dorp. Stap je allereerst naar Dorpsbelangen of ga je rechtstreeks naar de groep dorpsbewoners waar het om blijkt te gaan.

Voorwaarde is dus dat je de groepen binnen het dorp een beetje kent. Dat je de verhoudingen in kunt schatten. Vraag is altijd of je genoeg ingangen hebt. Zo niet, probeer die dan te vinden: via verenigingen, dorpshuizen, via websites en Facebook- of Instagrampagina's van dorpsbewoners. En soms levert een wandelingetje door het dorp of een bezoekje aan de dorpskroeg veel op.

Veel problemen kunnen voorkomen worden door goed het oor te luisteren leggen in het dorp. Waar komt de onvrede vandaan? Bij welke groepen burgers? Waardoor is die ontstaan? Is er een mogelijkheid om het gesprek aan te gaan. Een gang naar de rechter en een mogelijke schadeprocedure levert een groot probleem op dat mogelijkerwijs verholpen had kunnen worden door signalen op tijd op te vangen en snel te handelen. Bewoners zijn lang niet altijd tegen vernieuwingen en begrijpen vaak heel goed de ratio achter een project, maar willen niet onaangenaam verrast worden door een verkeerde voorstelling van zaken.

Bijvoorbeeld in

Een conflict ontstond in 2018 toen enkele bewoners van Harpel naar de rechter stapten omdat ze het niet eens waren met de gemeente (Vlagtwedde) over de aanleg van een grootschalig zonnepark met 320.000 panelen. Het jaar daarvoor had de gemeente groen licht gegeven, maar twee bewoners waren flink geschrokken toen er een voorlichtingsavond werd gehouden. 'Toen de eerste schets op de mat plofte dachten we dat het ging om een kleinschalig project. Op de inloopavond schrokken wij ons een hoedje. Dit project is veel te groot', zei de buurtbewoner tegen de rechter. De gemeente vond dat ze de procedure volledig hadden doorgelopen en juist georganiseerd, en moest dit voor de rechtbank beargumenteren.

Wat de uitkomst van zo'n conflict ook is: het is niet goed. Niet goed voor het dorp, niet goed voor de gemeente, niet goed voor de onderlinge verhouding. Blijkbaar is er iets in het traject fout gegaan en waar die fout precies ligt, is niet altijd duidelijk. Week de oorspronkelijke schets inderdaad af van het uiteindelijke plan? Was niet duidelijk hoe de procedure zou zijn? Was de inloopavond te laat in het traject?

[Meer over dit dorpsproject](#)

Tips voor het omgaan met vrijwilligers

- > Zorg dat iedereen weet wat zijn rol binnen het project is. Onduidelijkheid daarover geeft vaak problemen.
- > Zorg voor een duidelijke kader, met duidelijke regels en normen: dat schept bij iedereen rust.
- > Communiceer goed en duidelijk. Stuur de vrijwilligers bijvoorbeeld een document met de achtergronden van het project, de ideeën en de regels. Hang dit ook zichtbaar op op plekken waar de vrijwilligers werken of bijeenkomen.
- > Stem de communicatie af op je vrijwilligers. Niet iedereen begrijpt wat je bedoelt met competenties, win-win en follow-up.
- > Pas op dat de werkdruk niet te hoog wordt: het blijven vrijwilligers. Even doorwerken om de klus af te krijgen mag sporadisch, maar maak er geen gewoonte van. Sommige vrijwilligers klagen niet, maar storen zich er toch aan en voor je het weet komen ze niet meer opdagen.
- > Ook al worden vrijwilligers in de regel niet materieel beloond, je kunt ze wel op vele andere wijzen bedanken en laten weten dat je hun inspanningen waardeert – bijvoorbeeld door koffie te zetten, een lunch aan te bieden, een bloemetje te sturen. Naast het schouderklopje en de aandacht die je vanzelfsprekend aan henzelf en hun werk schenkt.
- > Zorg voor een goede klachtenprocedure: bij wie moeten ze zijn als ze problemen ondervinden? Laat dit niet de projectleider of de voorman van het project zijn, maar een onafhankelijke geest.

(Zie ook de site <https://vrijwilligerswerk.nl>; voor boeken over dit onderwerp zie dit overzicht van Vrijwilligershandboeken:

<https://vrijwilligerswerk.nl/themas/vrijwilligersbeleid-management/handboeken/vrijwilligersbeleid/default.aspx>.

Hoe analyseer je de problemen (en wie gaat dat doen)?

Een dorpsprobleem, kan op vele manieren opgelost worden. Soms is een goed gesprek al voldoende, soms moet een heel traject ingezet worden om de onvrede weg te nemen en aan de bezwaren tegemoet te komen. Hoe analyseer je de situatie en wie gaat die analyse uitvoeren?

Bij serieuze problemen waar een gemeente zelf bij is betrokken kun je de analyse beter door een externe partij laten uitvoeren. Weliswaar wordt die meestal door de gemeente betaald – reden voor sommige dorpsbewoners voor enige scepsis – maar een extern bureau of een externe deskundige kijkt er in ieder geval met een nieuwe blik naar de ontstane problemen.

Waar je vooral voor moet zorgen is dat je – voor zover dat mogelijk is – geen partij wordt in een conflict. Soms is dat heel lastig, omdat je nu eenmaal als gemeente vrijwel altijd partij bent bij dorpsproblemen. Een van de belangrijkste voorwaarden bij alles is dat er een veilige omgeving wordt geschapen voor de gesprekken die gaan plaatsvinden. Dorpsbewoners en groepen die een conflict hebben – met wie dan ook – steken hun nek uit en lopen risico's. Voordat je het weet worden ze door de rest van het dorp met de nek aangekeken. Vandaar ook dat op grote voorlichtingsbijeenkomsten dorpsbewoners vaak niet het achterste van hun tong laten zien: openbare schande is vaak erger dan eerlijk kritiek kunnen uiten.

Bijvoorbeeld in

Een voorbeeld van hoe je zo'n veilige omgeving schept, levert de gemeente Westerwolde (voorheen Vlagtwedde). De gemeente Westerwolde organiseerde in 2021 – net als Vlagtwedde een jaar daarvoor – een besloten bijeenkomst waar inwoners van Ter Apel in gesprek konden gaan met elkaar, met de gemeente, politie en andere betrokken organisaties over de overlast die een kleine groep bewoners van het asielcentrum veroorzaakte in het dorp. Op de besloten avond konden ze vertellen hoe ze hun gevoel van veiligheid ervoeren.

Een eerdere gesprekavond had al geleid tot de komst van drie 'ketenmariniers' van het rijk die als taak hebben de overlast zoveel mogelijk te beperken. In het dorpscentrum werd daarnaast een inlooppunt ingericht waar bewoners en bezoekers van Ter Apel hun klachten of tips kwijt konden.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Wat te doen in tijden van crisis?

Vrijwel elke organisatie krijgt ooit te maken met een crisis: een onverwachte financiële tegenvaller, een rel in de media, brand in de keuken van het dorps huis. Wat moet je wel en wat zeker niet doen in zo'n geval?

- > Maak vooraf een crisisplan waarin ook staat wie er in het crisisteam zitten en wat er moet gebeuren.
- > Neem dit plan regelmatig door en weet waar de leden van het crisisteam zich bevinden.
- > Roep het crisisteam zo snel mogelijk na het uitbreken van de crisis bij elkaar.
- > Verzamel zo snel mogelijk de feiten: wat is de oorzaak, wat is de invloed op de directe omgeving, in hoeverre is het al bekend, welke acties zijn er al genomen, wie moeten meteen worden ingelicht?
- > Geef iedereen een taak en spreek af wanneer en hoe je de antwoorden wilt ontvangen (geen moment te verliezen).
- > Maak duidelijk wie de leiding heeft en wie communiceert met de buitenwereld.
- > Waarschuw de belangrijkste autoriteiten.
- > Houd bij wat er voor informatie en geruchten worden verspreid – vooral op sociale media. Geef duidelijke instructies wie daarop reageert en hoe dat moet gebeuren.
- > Begin meteen met het bijhouden van een schema waarop precies staat wanneer wat is gebeurd en wie wat heeft gedaan. Dit is een belangrijk document – niet alleen voor evaluaties, maar eventueel ook voor rechtszaken, verzekeringen en andere juridische kwesties.
- > Bespreek snel wanneer en wat er wordt gecommuniceerd aan het grote publiek.
- > Plan ook na verloop van tijd rustmomenten in om bij te komen en op verhaal te komen. Geef ook de ruimte voor emoties. Niet alles kan in crisissituaties rationeel opgelost worden.

Meer informatie

Is er een rol weggelegd voor de gemeente bij de oplossing van het conflict?

Soms zijn er conflicten waar de gemeente niet zoveel aan kan doen. Niet elke burenruzie kan door gemeentelijk ingrijpen verholpen worden – en van dorpsbewoners mag zelf ook enig conflictoplossend vermogen verwacht worden. Ernstiger wordt het als de leefbaarheid van een dorp bedreigd wordt, zonder dat de gemeente daar meteen een antwoord op heeft. Als de laatste winkelier van het dorp ermee ophoudt vanwege pensioen of dreigend faillissement, en er dient zich geen opvolger aan, wat kan de gemeente dan doen?

Blijf in ieder geval niet aan de zijlijn staan. Als de leefbaarheid van het dorp ernstig bedreigd wordt, dan is het de facto een zaak van de gemeente geworden. Je zult dus een actieve rol moeten vervullen bij de oplossing van het conflict. Ga in gesprek met het dorp en met de andere partijen, kies zoveel mogelijk de rol van coach en neem – waar mogelijk – de regierol in.

Bijvoorbeeld in

Zo ontstond een groot probleem in Engelbert toen de Onderwijs Organisatie Groningen in een brief liet weten de dorpschool te sluiten: er zou een nieuwe school in Tersluis (Meerstad) komen. Ouders waren verbijsterd en richtten de werkgroep *Behoud School Engelbert* op. Hoewel het een conflict tussen de ouders en de onderwijsorganisatie betrof, bemoeide de wethouder en het gemeentelijke apparaat zich er actief mee. De gemeente, de onderwijsgroep en leden van de werkgroep onderzochten daarop de toekomst van de school met behulp van specialisten en uiteindelijk kwam men gezamenlijk tot de conclusie dat er een solide basis voor de school is – en blijft. De school verdween niet, maar kreeg zelfs een nieuw onderkomen – precies op de plek waar de ouders het hadden gewild: bij het Multifunctioneel Centrum.

[Meer over dit dorpsproject](#)

[Kader]

Kop

Tekst

Meer informatie

Wat wil ADA?



[Wie is ADA?](#)

[Wat wil ADA?](#)

[Waarom werd ADA bedacht?](#)

[Waar komt ADA vandaan?](#)

[Hoe kan ik meedoen met ADA?](#)

[Wie zijn verantwoordelijk voor ADA?](#)

Wie is ADA?

De Actieve Dorpen Aanpak (ADA) is ontwikkeld door Groninger Dorpen en gaat uit van de vraag wat dorpsbewoners en hun -verenigingen, gemeenten en instanties kunnen leren van de vele dorpsprojecten die in het afgelopen decennium zijn ontstaan in de provincie Groningen. Hoe hebben de bewoners en hun verenigingen deze succesvolle projecten aangepakt? Hoe verliep de samenwerking met verenigingen, instanties en gemeentes? Hoe vonden ze ondersteuning? Hoe kun je projecten duurzaam en bestendig maken?

Met een team specialisten, onderzoekers en schrijvers inventariseerden we vanaf 2019 de verschillende Groningse dorpsprojecten, brachten de belangrijkste

inzichten, tips en technieken in beeld, en bedachten een methode waarmee nieuwe dorpsprojecten eenvoudig en effectief bedacht, gepland en uitgewerkt kunnen worden: de Actieve Dorpen Aanpak. Ondersteund door vele dorpsverhalen en gericht op drie groepen: dorpsbewoners, dorpsverenigingen (dorpsbelangen) en gemeenten/regionale provinciale instanties. We kunnen allemaal van elkaar leren en we moeten allemaal met elkaar samenwerken.

Wat wil ADA?

De Actieve Dorpen Aanpak (ADA) zou graag willen dat dorpsbewoners, hun verenigingen en de overheden en instanties daaromheen actief helpen om hun dorpen te verbeteren, versterken en verfraaien. Dat doen ze al – getuige de vele dorpsprojecten op deze site – maar niet overal. En ook niet altijd overal even succesvol. Door naar elkaar te kijken en van elkaar te leren verwijdt je je blik en verhoog je de effectiviteit van je dorpsprojecten.

Belangrijkste aspect daarvan is dat bewoners zich verantwoordelijk voelen voor hun dorpen en de omliggende landschappen en daar actief hun steentje aan willen bijdragen, voor zover dat mogelijk is. Niet in hun eentje, maar in samenwerking met andere bewoners, plaatselijke verenigingen, gemeentes en regionale en provinciale instellingen. Wat begint met meedenken en meehelpen kan zo uitgroeien tot participeren en ondernemen. Zelf doen – maar wel met z'n allen. En vanuit de eigen toekomstwensen.

Die toekomstwensen zijn vaak gebundeld in gezamenlijke dorps-, toekomst- en gebiedsplannen waar Groninger Dorpen een actieve rol in speelt, bijvoorbeeld via de methode [Typisch Gronings](#). Wie de toekomst van zijn dorp mede wil bepalen, zal vanuit de identiteit en geschiedenis naar de toekomst moeten kijken. Je hebt een richtsnoer nodig om te weten waar je met z'n allen naartoe gaat, je moet weten wie daar allemaal bij betrokken zijn en wat de mogelijkheden en de spelregels zijn.

Waarom werd ADA bedacht?

Niet alleen in Groningen, maar in heel Nederland zijn we op zoek naar manieren om de doe-democratie vorm te geven: een samenleving waarin iedereen die dat kan verantwoordelijkheid neemt voor zijn of haar eigen leven en omgeving en daar actief aan bijdraagt. Die participatiesamenleving kan volgens ons alleen gestalte krijgen als alle partijen – van boven en van onderen – de gelegenheid krijgen om hun ideeën over hun woonplaats en gemeenschap uit te werken en gestalte te geven. Ieder in zijn eigen rol, ieder met zijn eigen verantwoordelijkheid, ieder in het volle besef dat je altijd zult moeten samenwerken om iets voor elkaar te krijgen.

Vandaar dat we ook pleiten voor een gelijkwaardige, verantwoordelijke samenwerking. Samenwerking tussen bewoners, tussen bewoners en dorpsverenigingen, tussen dorpen en gemeentes, tussen gemeentes en regionale en provinciale instanties. Vandaar ook het belang dat we in de ADA-methode hechten aan de vele vormen en mogelijkheden van samenwerking.

Dat betekent dat je soms meedoet om de ideeën van anderen werkelijkheid te laten worden, en dat je soms zelf de bedenker en voortrekker van zo'n project bent. En daarmee de verantwoordelijkheid wilt en durft te nemen.

Van eenvoudige dorpsprojecten tot complexe zorgcoöperaties: Groningse burgers hebben in het afgelopen decennia laten zien dat ze hun schouders onder projecten kunnen en willen zetten. En dorpsbelangenverenigingen en gemeentes hebben laten zien dat ze dit soort projecten willen en kunnen ondersteunen.

Andersom hebben deze gemeentes en verenigingen ook de steun ondervonden van dorpsbewoners bij het realiseren van diverse projecten. Een open, gelijkwaardige samenwerking is hierbij de sleutel.

Waar komt ADA vandaan?

De Actieve Dorpen Aanpak komt voort uit de ideeën van vanOnderen – een beweging die een aantal jaren geleden ontstond vanuit een aantal Groningse dorpen om handen en voeten te geven aan de aanpak van de gaswinningsproblemen. Hun invalshoek daarbij was: niet van bovenaf maar van onderen. Vanuit de invalshoek van dorpsbewoners en hun -verenigingen wordt gekeken wat voor mogelijkheden er voor Groningse dorpen zijn om problemen het hoofd te bieden. Welke aanpak werkt? Hoe kun je van elkaar leren? De Actieve Dorpen Aanpak borduurt hierop voort en verbreedt het perspectief naar alle Groningse dorpen en alle soorten dorpsprojecten.

Hoe kan ik meedoen met ADA?

Dat kan door je Groningse dorpsproject aan ons door te geven via *dit* webformulier. Wij zorgen er dan voor dat er t.z.t. een dorpsverhaal op deze site wordt gepubliceerd.

Wie zijn verantwoordelijk voor ADA?

De eindverantwoordelijkheid berust bij Groninger Dorpen: Rik Niejenhuis, Nienke Vellema, Gilian Wijnalda.

Projectleider: Annemarieke Aarts

Teksten: Louis Stiller, Annemarieke Aarts, David Inden

Beeld: Vera Post

Design: Jabik de Vries

Website: Pixelstijl / Dries Arnolds

Gemeentelijke instrumenten

Wat zijn de mogelijkheden voor gemeenten om dorpen en dorpsbewoners te ondersteunen bij hun initiatieven? Daarvoor heeft zij een aantal instrumenten tot haar beschikking, die ze in verschillende thema's en gebieden kan inzetten.

Instrumenten

- [Regelingen en besluiten](#)
- [Gemeentelijke organisatie](#)
- [Financiën](#)

Thema's

- [Bestuur, democratie en organisatie](#)
- [Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer](#)
- [Economie, milieu, natuur en klimaat](#)
- [Onderwijs, vorming, cultuur en sport](#)
- [Gezondheid, welzijn, werk en inkomen](#)

Instrumenten

Gemeentes kunnen dorpsbewoners ondersteunen met de volgende instrumenten:

Besluiten en regelingen. Elke gemeente heeft het lokale gezag over tal van zaken. Deze zijn vaak vastgelegd in verordeningen, vergunningen of besluiten. Zo regelt een plaatselijke verordening bijvoorbeeld of iets openbaar toegankelijk is of niet, verleent de gemeente een horecavergunning, neemt een verkeersbesluit of stelt een bestemmingsplan vast. Maar ook een gemeentelijke visie kan rechtskracht hebben wanneer deze publiek gedeeld wordt. Hiermee legt een gemeente vast wat ze van plan is en hoe ze daarmee voor een bepaalde periode voorspelbaar wordt. Een dorpsvisie kan zo bijvoorbeeld aan kracht winnen als deze door onze gemeente vastgesteld wordt en later als uitgangspunt voor overkoepelende visievorming gehanteerd wordt.

Gemeentelijke organisatie. De gemeente geeft uitvoering aan wettelijke en niet-wettelijke taken. Vaak zijn deze in domeinen of beleidsvelden vastgelegd en te herkennen in de gemeentelijke begroting en wordt dit met ons gedeeld via website of krant. Vroeger deden gemeenten veel zelf maar tegenwoordig wordt veel uitbesteed. Een alternatief daarbij is de publiek-private samenwerking waarin de overheid met bedrijven of maatschappelijke ondernemingen (bijvoorbeeld een burgercollectief) kan samenwerken. De uitvoering en coördinatie van taken verloopt via de ambtelijke organisatie vaak ook in overleg met de inwoners (participatie). Door beleid op te stellen wordt richting gegeven aan deze organisatie. Beleid wordt veelal door de gemeenteraad vastgesteld en door het college van B&W uitgevoerd. Invloed hebben we dus via de gemeenteraad en het is handig daar mensen te (leren) kennen.

Financiën. Via de rijksoverheid of middels lokale heffingen ontvangen gemeentes belastinggeld om te besteden aan de uitvoering van haar taken en het bereiken van de beleidsdoelen. Dit kan ze doen door te betalen voor de uitvoering van die taken, door samen te werken met bedrijven of burgers maar ook door leningen te verstrekken, garant te staan en subsidies of steun te verlenen om beleidsdoelen te halen. Dit kan rechtstreeks met burgers of bedrijven maar ook met (burger)collectieven of bijvoorbeeld coöperaties.

Thema 1

1. Bestuur, democratie en organisatie

Vanuit de dorpen willen we graag contact hebben met de gemeente en willen we dit goed kunnen organiseren. De belangrijkste vragen die wij als dorpsbewoner hebben zijn:

- Wie is ons aanspreekpunt bij de gemeente voor ons dorp?
- Hoe kunnen we weten hoe de gemeentelijke overheid het beste gestuurd kan worden?
- Hoe zorgen we ervoor dat dorpsbewoners en gemeentelijke overheid elkaar beter begrijpen?
- Hoe kan de overheid weten wat er speelt onder de dorpsbewoners?
- Hoe zorgen we ervoor dat de ambtelijke organisatie ook tijd heeft voor het dorp?

Oplossingen

1. [Dorpsloket \(lokaal gemeentelijk aanspreekpunt\)](#)
2. [Ondersteuning dorpsvereniging](#)
3. [Ontwikkelen, opstellen en verbeteren dorpsvisie](#)

1. Dorpsloket (lokaal gemeentelijk aanspreekpunt)

Wat wil ADA? Organiseer een gemeentelijk loket: een aanspreekpunt waar burgers en dorpsbelangenverenigingen vragen kunnen stellen over individuele dorpsplannen, dorpsvernieuwing, schade en versterking, dorpsregelingen, -subsidies, etc.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Zorg ervoor dat elk dorp een integraal aanspreekpunt heeft en houdt. Zorg er ook voor dat de verantwoordelijke ambtenaar / consultant daar genoeg tijd en budget voor heeft. Zorg er ook voor dat deze medewerker voldoende verbinding heeft met de rest van de (ambtelijke) organisatie zodat vragen, kwesties en zaken opgelost kunnen worden.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Installeer een steunpunt, dorpsondersteuner, dorpsbouwmeester, probleemoplosser, coöperatie-maker, gebiedsregisseur of gebiedsmanager en geef deze voldoende tijd, budget en verantwoordelijkheid zodat deze gesprekken kan voeren met het dorp. Deze dorpsondersteuner moet voldoende kennis hebben om vragen door te leiden naar de rest van de organisatie. Tijdens het maken of actualiseren van een dorpsvisie of het uitvoeren daarvan kan de samenwerking tussen deze gemeentelijke ondersteuner en het dorp zeer intensief zijn, maar in andere perioden wellicht beperkt worden tot een inloopuurtje en/of overleg met de dorpsvereniging.

Wie is daarvoor geschikt? De (ambtelijke) dorpsondersteuner denkt integraal, heeft tijd en aandacht en weet wie je moet hebben binnen de rest van de ambtelijke organisatie om tot realisatie van een idee te komen. De dorpsondersteuner is daarbij niet gehouden om elk willekeurig idee maar tot uitvoering te doen komen maar geeft in overleg met collega's aan in hoeverre de gemeente een idee kan en wil faciliteren. Daarbij worden zowel een kritische houding als de nodige creativiteit verwacht zowel richting de gemeentelijke (ambtelijke) organisatie als richting dorp en individueel

2. Ondersteuning dorpsvereniging

Wat wil ADA? Als dorp en dorpsbewoners kunnen we niet alles bijhouden wat er speelt in de gemeente en in ons gebied. We vragen de gemeente om hulp om ons te organiseren in een dorpsvereniging of een andere vorm (coöperatie, stichting, etc). Daarbij willen we voorkomen dat er een onduidelijke vertegenwoordiging plaatsvindt.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Gemeenten kunnen kennis beschikbaar stellen aan het dorp en zijn bewoners over organisatievormen en dorpsraadpleging. Ervaringen met andere dorpen, verenigingen, coöperaties en stichtingen spelen daarbij een belangrijke rol. Zie deze organisatie als een belangrijke methode voor informatie-inwinning en debat, en daarmee voor de bijdrage aan de kwaliteit van democratische besluitvorming. Gemeenten zouden financieel moeten bijdragen aan zaken welke binnen het takenpakket of beleid van de gemeente passen en die een plek kunnen krijgen binnen de dorpsvereniging de huisvesting daarvan.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Binnen gemeenten is er kennis over de verschillende soorten dorpsorganisaties. Als dit er niet is, moet het ontwikkeld worden. Bovendien moet er contact zijn met verschillende dorpen en de bestaande dorpsorganisaties. Dit is een taak voor de dorps-/ gebiedsondersteuner. Er wordt gezamenlijk overlegd over de vorm en manier van informatieuitwisseling. Welke maatschappelijke taken kunnen vervuld worden? En welke rol speelt huisvesting daarbij? Zo kan een dorpshuis of-kamer ook gebruikt worden voor dagbesteding of opvang, het verenigingsleven of het welzijns - en vrijwilligerswerk.

3. Ontwikkelen, opstellen en verbeteren dorpsvisie

Wat wil ADA? Gemeenten zouden het proces tot de vorming van een wijk - of dorpsvisie moeten begeleiden, helpen om het vast te leggen of te verbeteren, en om deze visie te gebruiken als basis voor verdere visievorming over het dorpsleven, -welzijn en -ontwikkeling. Ook wanneer ons dorp zelf nog niet met deze vraag gekomen is, willen we graag uitgenodigd worden om mee te denken hierover.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Zet medewerkers in en huur vakspecialisten in om dit proces te begeleiden. Ondersteun het visietraject dat door inwoners zelf uitgevoerd wordt financieel. De gemeente is en blijft verantwoordelijk voor het beleid en kan daarom de dorpsvisie gebruiken om (ruimtelijke) besluiten en afspreken te maken. En ook kan deze dienen als uitgangspunt voor verdere visievorming.

Hoe pas je dit toe als gemeente? De gemeentelijke dorps- of gebiedsondersteuner speelt hierin een centrale en cruciale rol. De dorpsondersteuner kent de dorpsvisie of nodigt het dorp uit om er een op te stellen of om deze periodieke te actualiseren. Gemeenten dragen financieel bij voor informatie en advies, maar ook om enquêtes, bijeenkomsten, presentaties, maquettes etc. mogelijk te maken. Dit kan natuurlijk ook in natura, als gemeenten daartoe de mogelijkheden hebben. Als er nog geen dorpsorganisatie in het dorp is helpt de gemeente het dorp om deze formeel of informeel op te zetten waarbij een evenwichtige informatie-inwinning het uitgangspunt is (zie ook [dorpsvereniging](#)).

Hoe ziet zo'n visie eruit? In de visie staat hoe het dorp zichzelf ziet en waar het in de komende jaar naartoe wil werken. Bijvoorbeeld over hoe de straten, het groen en de speelplekken er uit komen te zien, hoe de verkeerssituatie kan verbeteren, waar een dorpsommetje mogelijk is, waar gebouwd mag worden en hoe het dorp bijvoorbeeld energieneutraal wordt en aangesloten raakt op (snel) internet.

Thema 2

2. Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer

Onze fysieke omgeving – van eigen huis-en-tuin tot de wijde omgeving – bepaalt voor een belangrijk deel hoe we leven, hoe we ons tot ons dorp en tot elkaar verhouden en of we ons veilig en prettig voelen. Dorpsbewoners vragen zich bijvoorbeeld vaak af:

- Hoe kunnen we verantwoord (en veilig) investeren in onze woning en bedrijf?
- Hoe krijgen we passende huisvesting? (Of moeten we binnenkort verhuizen?)
- Zijn er duurzame vervoersoplossingen?
- Hoe kunnen onze kinderen veilig naar school en veilig buiten spelen?
- Hoe kunnen we het groen en het water om ons heen duurzaam benutten?

Oplossingen

1. [Omgevingsvisie en omgevingsplan](#)
2. [Handhaving welstand en bouwverordening](#)
3. [Grondbedrijf](#)
4. [Vastgoedbedrijf en PPS](#)
5. [Woningbedrijf en PPS](#)
6. [Leefomgeving verbeteren](#)
7. [Gebiedscoöperatie openbare ruimte en voorzieningen](#)
8. [Particulier investeringsplan \(PIP\)](#)

1. Omgevingsvisie en omgevingsplan

Wat wil ADA? De gemeente maakt een eigen omgevingsvisie en omgevingsplannen met als belangrijke richtsnoer de dorpsvisies. Die visies en plannen moeten niet in beton gegoten zijn, maar enige flexibiliteit hebben, zodat ze langere tijd houdbaar en toepasbaar blijven.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Maak de ideeën rond bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer die in de dorpsvisies vervat zijn, tot uitgangspunt voor de door de gemeente vast te stellen omgevingsvisie voor een bepaald gebied (één of meerdere dorpen tezamen). Deze visie wordt in overleg met het dorp vastgelegd en tot beleid gemaakt. Uiteindelijk wordt dit beleid vertaald in een ruimtelijk besluit: het omgevingsplan (ook wel: bestemmingsplan). Met dit bestemmingsplan creëert een gemeente duidelijkheid over wat er de komende jaren wel of niet kan binnen een dorp waar het gaat om bouwen, ontwikkelen, versterken en de ontwikkeling van de (leef)omgeving.

Hoe pas je dit toe als gemeente? De dorpsvisies die door de dorpen (in samenwerking met de gemeente) zijn opgesteld, worden in goed overleg vertaald naar een omgevingsvisie waarin ook wordt uiteengezet hoe deze kan worden uitgevoerd en wat de haalbaarheid van deze plannen is. Van deze omgevingsvisie wordt door de gemeente beleid gemaakt na controle, bespreking en goedkeuring van de gemeenteraad. Daarna vindt de uitwerking hiervan plaats in een omgevingsplan: het bestemmingsplan.

Wat zijn de consequenties hiervan? Hier heb je een nog langer, dieper en fijnzinniger overleg voor nodig tussen gemeente en dorp, waarbij de gemeente nog nadrukkelijker individuele en collectieve belangen met elkaar in verhouding moet brengen. Gemeenten en grondeigenaren moeten zich vervolgens houden aan dit omgevingsplan en kunnen daarvan ook profiteren. Zo kunnen er bestemmingen verruimd worden zodat woningen gebouwd kunnen worden of ondernemingen of maatschappelijke voorzieningen gevestigd worden. Het kan ook betekenen dat gronden aangekocht en/of verkocht moeten worden door de gemeente om bijvoorbeeld een nieuwe verkeerstructuur of -opzet van de buurt mogelijk te maken.

2. Handhaving welstand en bouwverordening

Wat wil ADA? In overleg met de dorpen handhaaft de gemeente de welstandsnormen, een goede ruimtelijke ordening en de veiligheid en let vooral op de zogenaamde ‘rotte kiezen’: panden die staan te verkrotten en daarmee een ongewenste maatschappelijke invloed hebben op de dorpsomgeving.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? De basis van alles vormt een goede ruimtelijke ordening, zoals die verankerd is in de omgevingswet, plus de normen op het gebied van welstand en veiligheid. Alleen al op basis van bijvoorbeeld de bouwverordening kan de gemeente diverse maatregelen nemen om te handhaven. Vaak is het nodig hiervoor nog beleidsinstrumenten te ontwikkelen zoals een uitgebreide welstandsparagraaf en een ruimtelijk afwegingskader.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Beter, vaker en sterker handhaven zou hiervoor het meest geschikt zijn, hoewel hier vaak voor wordt teruggedeinsd, vanwege de mogelijke (juridische)conflicten die dit kan opleveren. Bereid de mogelijkheden op dit gebied toch goed voor, alleen om de consequenties van handhaving te kunnen overzien. Een alternatieve route is op basis van het gemeentelijk beleid in gesprek te gaan met de eigenaar om deze aan te zetten tot herstel of herontwikkeling. Aankoop van panden op basis van een valide bedrijfsplan behoort hierbij tot de mogelijkheden. Er kan daarbij gekozen worden voor een minnelijk traject of een hardere lijn waarbij uiteindelijk zelfs van onteigening sprake kan zijn.

3. Grondbedrijf

Wat wil ADA? Als we onze dorp willen verbeteren, veranderen of uitbreiden dan willen we graag dat gemeenten een actief- en strategisch grondbeleid voeren, door middel van een grondbedrijf. Wat voorgenomen wordt in de dorpsvisies, wordt hierbij vertaald als omgevingsvisie en uitgewerkt in een omgevingsplan. Hierbij ontstaat een krachtig instrument dat bij kan dragen aan de realisatie van de dorpsplannen.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Het gemeentelijk grondbedrijf is een beproefd instrument waarmee door gemeenten ruimschoots ervaring is opgedaan in stads- en dorpsvernieuwingen. Het grondbedrijf doet aan- en verkopen van gronden en opstallen, maakt afspraken met eigenaren ten behoeve van kostenverhaal en werkt aan de uitvoering van het gemeentelijk beleid en de ruimtelijke plannen (het bestemmingsplan). Ze kan ingezet worden om bij te dragen aan de realisatie van datgene wat in de dorpsvisies beoogd wordt. Het grondbedrijf werkt in principe met kostendeckende bedrijfsplannen (de grondexploitatie) maar kan op basis van gemeentelijk beleid ook dekking vinden in de gemeentebegroting. Het grondbedrijf werkt met behulp van grondexploitaties als een 'revolverend' fonds. Kenmerk van zo'n revolverend fonds is dat terugvloeiende middelen opnieuw ingezet kunnen worden.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Juist daar waar 'de markt' de uitvoering van bouwplannen niet oppakt (omdat er bijvoorbeeld elders makkelijker rendement gehaald kan worden) kan de overheid middels het grondbedrijf ontwikkelingen vlot trekken die maatschappelijk en/of economisch wel gewenst zijn. Het kan bijvoorbeeld gaan om de aankoop van een 'rotte kies', de verkoop van een school als dorps- of buurthuis of juist de aankoop van een kerk of een school maar ook om bijvoorbeeld de aankoop van grond zodat er een nieuwe veilige fiets- en wandelroute voor de kinderen kan ontstaan op weg naar school. Gemeenten kunnen daarbij gebruik maken van een afwegingskader waarbij marktfalen en maatschappelijk belang in balans gebracht worden. Natuurlijk verwachten we als dorpsbewoners niet dat in elke willekeurige situatie tot aan- of verkoop overgegaan wordt, maar een actiever bouwbeleid via het Grondbedrijf strekt tot aanbeveling.

4. Vastgoedbedrijf en PPS

Wat wil ADA? Wij zouden graag willen dat gemeentelijke expertise en (financiering) aangewend worden om (bedrijfs)gebouwen of gebouwde voorzieningen een nieuw leven te geven als dit nodig is.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Het gemeentelijk vastgoedbedrijf dat ook de gemeentelijke gebouwen en maatschappelijke voorzieningen ontwikkeld en beheerd kan worden ingezet om leegstand of incurant vastgoed te herontwikkelen. Deze ontwikkeling kan een nuttige bestemming te realiseren wanneer 'de markt' dit niet oppakt, maar transformatie wel gewenst is. Vaak is het noodzakelijk dat de gemeente hiervoor aanvullend beleid maakt. Hiervoor kan gekeken worden naar andere gemeenten die dit beleid al wel hebben ontwikkeld. Een solide afwegingskader voor overheidsingrijpen is hiervoor essentieel. Wanneer de markt faalt en de maatschappelijke behoefte groot is, is er eerder sprake van overheidsingrijpen.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Het vastgoedbedrijf werkt met behulp van vastgoedexploitatie als een revolverend fonds. Ook kunnen publiek-private samenwerkingen (PPS) gestart worden als de markt het niet kan. Of omgekeerd, als het de gemeente niet lukt om bepaalde doelgroepen te bereiken. Daarbij kunnen subsidieregelingen, leningen of garantstellingen en stads- en dorpsvernieuwingsmiddelen ingezet worden om een maatschappelijk gewenste ontwikkeling te realiseren. Een voorbeeld kan ook zijn het ontwikkelen van een praktische 'rotte kiezen'-aanpak waarbij met gerichte acties en ingrepen in het vastgoed de gehele leefomgeving verbeterd kan worden. Ook kan gedacht worden aan vormen als een wijkontwikkelingsmaatschappij, dorpsontwikkelingsmaatschappij en een wijk- of dorpscoöperatie waarin gemeenten samenwerken met de dorpen en lokale maatschappelijke ondernemingen.

5. Woningbedrijf en PPS

Wat wil ADA? Gemeentelijke expertise en (financierings)mogelijkheden inzetten om vastgelopen woningmarkten vlot te trekken of door dorp en gemeente gewenste ontwikkelingen of verbeteringen te financieren als de markt het af laat weten. Het doel is hierbij de volkshuisvestelijke taak van gemeenten te versterken en een praktischere invulling te geven aan gebruikelijke planologische instrumenten zoals bestemmingsplannen of een omgevingsvergunningen. De oprichting van een woonbedrijf is de meest verregaande vorm van ingrijpen in de woningmarkt door gemeenten.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? De gemeente zou een gemeentelijk woningbedrijf kunnen oprichten dat woningen aankoopt, her-ontwikkelt, verkoopt, saneert of langdurig exploiteert. Dit kan zelfstandig, regionaal of in samenwerking met woningbouwcorporaties en andere private ondernemingen. Het woningbedrijf kan een ontwikkeling realiseren wanneer 'de markt' het af laat weten, maar ontwikkelingen op woongebied wel gewenst zijn. Vaak is het noodzakelijk dat de gemeente hiervoor extra beleid maakt. Hiervoor kan bij andere gemeenten gekeken worden die hier meer ervaringen mee hebben. Een solide afwegingskader voor overheidsingrijpen is hierbij essentieel.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Het woningbedrijf werkt met behulp van vastgoedexploitatie als een 'revolvent' fonds. Ook kunnen publiek-private samenwerkingen (PPS) gestart worden als de markt het niet kan of andersom als het de gemeente niet lukt om bepaalde doelgroepen te bereiken. Ook kan gewerkt worden met garantstellingen, kan een 'woningruilregeling' gefaciliteerd worden (doorstroom) of kan er gewerkt worden met bijvoorbeeld een woningverbeteringsfonds. Daarbij kunnen subsidieregelingen, leningen/ garantstellingen en stads- en dorpsvernieuwingsmiddelen ingezet worden om een maatschappelijk gewenste ontwikkeling te realiseren. Een voorbeeld kan ook zijn het ontwikkelen van een praktische 'rotte kiezen' aanpak waarbij met gerichte acties en ingrepen in het vastgoed de gehele leefomgeving verbeterd kan worden. Ook kan gedacht worden aan vormen als een wijkontwikkelingsmaatschappij, dorpsontwikkelingsmaatschappij en een wijk- of dorpscoöperatie waarin gemeenten samenwerken met de dorpen en lokale maatschappelijke ondernemingen.

6. Leefomgeving verbeteren

Wat wil ADA? Het dorp wil samen met de gemeente een dorpsvisie ontwikkelen op het gebied van openbare ruimte, verkeer en vervoer. Dit kan gebeuren door middelen, kennis en ervaring beschikbaar te stellen.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Gemeenten hebben reguliere onderhoudsbudgetten en -plannen voor het groot onderhoud aan de openbare ruimte. Ook beschikken ze soms over stads- en dorpsvernieuwingsmiddelen waarmee ingrepen bekostigd kunnen worden. Deze middelen zijn beschikbaar uit lokale belastinginkomsten en de uitkering van het Rijk aan de gemeenten of andere speciale uitkeringen of subsidies vanuit Provincie, Rijk of Europa.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Vaak kennen de onderhoudsplannen een eigen dynamiek. gericht op de handhaving van de leefomgeving. Denk bijvoorbeeld aan nieuw asfalt, straatstenen, een nieuw riool of het vervangen van bomen. Ook de afdeling onderhoud moet snel en goed op de hoogte worden gesteld van onze dorpsvisie. Dat is een taak van de dorps- of gebiedsondersteuner. Maar er kan meer. Vaak kunnen namelijk met dezelfde middelen ook andere plannen uit de woonvisie bekostigd worden, eventueel aangevuld met regionale middelen of eigen dorpsinzet. Op deze manier kunnen bijvoorbeeld verkeersknelpunten opgelost worden, speelvoorzieningen gerealiseerd worden, straatmeubilair geplaatst worden, dorpsommetjes gemaakt worden, meer groen gemaakt worden, waterproblemen opgelost worden en een duurzame en klimaat adaptieve openbare ruimte gemaakt worden.

7. Gebiedscoöperatie openbare ruimte en voorzieningen

Wat wil ADA? Gemeenten zouden meer moeten samenwerken met dorpsbewoners, lokale ondernemers en onderwijsinstellingen om tot een slim gemeenschappelijk beheer van de openbare ruimte te komen en het in stand houden van lokale voorzieningen. Dorpen of gebiedscoöperaties die plannen hebben om voorzieningen zelf op te pakken of te verbeteren zouden bij hun gemeente op een warm onthaal moeten kunnen rekenen.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Gemeenten beschikken over onderhouds- en beheerbudgetten voor werkzaamheden en diensten die via de eigen organisatie ingezet worden of aanbesteed worden. In plaats van aanbesteden kan een gemeente ook met het dorp en lokale ondernemers overleggen hoe dit budget anders ingezet zou kunnen worden, bijvoorbeeld door samenwerking. Dit moet uiteindelijk tot een zakelijke overeenkomst leiden en er zal marktconform en met voldoende mededinging gehandeld moeten worden.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Denk bijvoorbeeld aan beheer en onderhoud van lokaal groen, parken, perken en pleinen, maar ook aan het in stand houden van (speel)voorzieningen of bijvoorbeeld het draaiende houden van een dierenweide. Daarvoor kun je een dorpscoöperatie oprichten waarin gemeenten bijvoorbeeld samenwerken met de dorpsvereniging en met inzet van vrijwilligers, werk-leertrajecten vanuit het onderwijs, lokale ondernemers of andere terreinbeheerders zoals de Provincie, Waterschappen en Staatbosbeheer etc. Ook voor andere taken en maatschappelijke ondersteuning kan de gemeente samenwerking zoeken met het dorp en zijn bewoners. Denk bijvoorbeeld aan zaken als personenvervoer, maaltijdverzorging of dagbesteding of dagopvang. Denk ook aan economische ontwikkelingen (energie, duurzaamheid, bedrijvigheid). De rechtsvorm of samenwerkingsvorm die hierbij gezocht moet worden moet in het verlengde liggen van de samenwerkingsvorm, en daarover moeten heldere afspraken gemaakt worden. Het gebruik van het woord 'coöperatie' is hierbij vooral illustratief.

8. Particulier investeringsplan (PIP)

Wat wil ADA? Gemeenten helpen individuele bewoners-eigenaren met vergunningen, een investeringsplan en subsidies, gecombineerd met eigen middelen en hypotheek.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Voor het onderhouden-, het verbeteren- van woningen en het investeren in woningen is een veilig en haalbaar (investerings)perspectief noodzakelijk bij eigenaren en bewoners. Wanneer dit perspectief ontbreekt, of jarenlang ontbroken heeft, zijn de gevolgen daarvan soms maatschappelijk en zelfs collectief merkbaar. Achterstand in dorpen, buurten of het gebrek aan gewenste ontwikkelingen kunnen zo hele gebieden in negatieve zin beïnvloeden. Het helpen van particulieren kan dus een gemeentelijke taak worden, die bredere effecten heeft dan de staat van individuele woningen. Gemeenten helpen daarom bewoners-eigenaren bij het doen van een investerings-APK om duidelijkheid te verwerven over de staat en veiligheid van onze dorpspanden en de verbetermogelijkheden met het oog op onze toekomst.

Hoe pas je dit toe als gemeente? De gemeente kan een fonds 'particuliere woningverbetering' oprichten. Bewoners/eigenaren maken met de gemeente een toekomstplan voor hun woning en verwerken dat in een 'particulier investeringsplan'.

Wat zijn de consequenties hiervan? De gemeente helpt bewoners met de inzet van professionals zodat de regeling voor iedereen toegankelijk is. De gemeente biedt een overzicht over de veelheid van mogelijkheden, regelingen en subsidies waarmee bewoners-eigenaren geconfronteerd kunnen worden. Hierbij is samenwerking met banken en subsidie-instellingen (zoals het SNN2 en het SVn3) noodzakelijk. Gemeenten die nog geen opdracht gegeven hebben voor dergelijke regelingen kunnen een voorbeeld nemen aan gemeenten die dit wel hebben. Dit zou uitgebreid kunnen worden met bijvoorbeeld een bouwdepotregeling in relatie met schade, versterken en verbeteren, garantstellingen of overbruggingsleningen etc. Verder zouden er extra stimulansen ingebouwd kunnen worden voor de aanpak specifiek in dorpen zoals een collectiviteitsbonus of een stapelbonus voor het succesvol combineren van steun, collectieve middelen en eigen bijdragen.

Thema

Economie, milieu, natuur en klimaat

Maatschappelijke veranderingen op het gebied van natuur en milieu hebben vaak grote economische consequenties. Energietransitie is altijd ook een economische transitie. Klimaatmaatregelen en economie gaan daarom hand in hand, ook in de dorpen. Daarbij spelen belangrijke vragen als:

- Welke stimulans is er voor startende en groeiende energiecollectieven of innovatie?
- Hoe kan dit leiden tot een duurzaam economisch klimaat?
- Hoe bevorderen we een nieuwe gebiedseconomie met natuur, recreatie en toerisme?
- Hoe zorgen we voor een schonere lucht en minder (geluids)overlast?
- Hoe dragen we bij aan begrippen als CO₂-neutraal, klimaat-adaptief en natuur-inclusief?

Oplossingen

1. [Ondernemersplekken](#)
2. [Herbestemming](#)
3. [Dorpscoöperaties economie](#)
4. [Recreatieschap, rentmeesterschap en gebiedscoöperaties](#)

1. Ondernemersplekken

Wat wil ADA? Om een 'ondernemersklimaat' te stimuleren en de combinatie werken-en-leven te verbeteren kan de gemeente proberen startersplekken, (innovatieve) broedplaatsen en (thuis)werkomgevingen in een dorp te creëren. Dorpen en buurten worden zo leefbaarder, vooral als ook onderwijs, voorzieningen en ondernemerschap hierbij geïntegreerd worden.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Als de gemeente maatschappelijke voorzieningen als scholen, dorpshuizen of andere voorzieningen bestemmen zou er ook geluisterd moeten worden naar de wensen van ondernemers en werknemers. Met behulp van leningen, garantstellingen en/of subsidies zouden zo ondernemersplekken kunnen worden gecreëerd. Ook kan er via (flankerend) beleid naar een combinatie van leefbaarheidsvoorzieningen (onderwijs, zorg, welzijn, vrijwilligers etc) gestreefd worden. Hier kan de haalbaarheid van dit soort initiatieven sterk toenemen.

Hoe pas je dit toe als gemeente? De gemeente kan stimuleren dat er faciliteiten komen voor startende ondernemers in dorpen of het creëren van creatieve en/of innovatieve omgevingen ondersteunen. Daarbij kan ook samengewerkt worden op andere maatschappelijke thema's zoals zorg, vrijetijdsbesteding of vrijwilligerswerk. Hierbij kan ook verbinding gezocht worden met het onderwijs. Ook de wens om bijvoorbeeld op afstand kunnen werken middels thuiswerkplekken of dichtbijhuiswerkplekken bieden kansen om te komen tot nieuwe woonwerkomgevingen. Cruciaal hierbij zijn bereikbaarheid via (openbaar) vervoer, en goede communicatiemogelijkheden zoals glasvezel.

Herbestemming

Wat wil ADA? Aandacht vanuit de gemeenten voor economisch in onbruik geraakte voorzieningen, gebouwen of terreinen, vaak met milieuproblemen, door beleid en middelen.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? De gemeente kan omgevingen zoals oude bedrijfspanden of ongebruikte voorzieningen, braakliggende gronden, verkrotte industriepanden of leefbaarheidsproblemen herbestemmen of saneren, via ruimtelijke instrumenten of economische stimulering (ontwikkeling of subsidiering). De gemeente heeft naast de zorg voor een goede ruimtelijke ordening ook de zorg voor een goed economisch klimaat, temeer omdat het eventueel ontbreken daarvan rechtstreeks van invloed is op de gemeentebegroting.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Transformeer historische industriële terreinen tot nieuwe economische gebieden of andere bestemmingen voor natuur en milieu, voorzieningen, recreatie of wonen, in samenwerking met eigenaren. Hierbij kan zowel via de bestemming (omgevingsplan) als via ontwikkeling (de grondexploitatie/vastgoedexploitatie) of middels samenwerking met eigenaren (middelen en organisatie) bijgedragen worden aan het verbeteren van het economisch klimaat en het saneren van milieuproblemen.

Dorpscoöperaties economie

Wat wil ADA? Gemeentelijke samenwerking op tal van economische gebieden en thema's als innovatie, energie, vervoer, milieu, natuur, klimaat, recreatie en gebiedsontwikkeling.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Gemeenten kunnen verschillende economische activiteiten stimuleren middels leningen en garantstellingen maar ook met subsidies, als daar specifiek beleid voor is. Als er geen beleid voor is kan hiervoor beleid gemaakt worden of verbeterd. Op grote thema's zoals energie, vervoer of de zorg is vaak wel (economisch beleid). Daarnaast zijn voor verschillende activiteiten vaak vergunningen nodig die door gemeenten verleend kunnen worden. Ook is regionale afstemming van belang waarvoor bij gemeenten vaak een beter inzicht in de situatie hoort te zijn. Gemeenten kunnen ook hulp bieden bij een eerste inschatting of een project haalbaar kan zijn of niet. Het is daarvoor wel noodzakelijk dat ook initiatiefnemers zelf over de nodige kennis en organiserend vermogen beschikken om tot een goed doortimmerd plan te komen.

Hoe pas je dit toe als gemeente? De gemeente kan dorpsbewoners ondersteunen die energie-, zorg- of gebiedscoöperaties willen oprichten. Voor een succesvolle coöperatie met economische activiteiten is namelijk een goed bedrijfsmodel nodig die de activiteiten duurzaam maakt. De rechtsvorm of samenwerkingsvorm is hierbij dienstbaar aan het voornemen om met elkaar samen te werken en daarover heldere afspraken te maken. Met advies en financiële ondersteuning (subsidies, regelingen) kan de gemeente hierin een belangrijke rol vervullen.

Recreatieschap, rentmeesterschap en gebiedscoöperaties

Wat wil ADA? Door veranderende wensen en eisen aan het gebruik en de inrichting van ons land is het verstandig om na te denken over een ander gebruik van het gebied in en rondom ons dorp, bijvoorbeeld op het gebied van de traditionele akkerbouw en veeteelt. Als dorpen zouden we graag met ondernemers en agrariërs, samen met andere dorpen, in overleg met de gemeente betrokken willen worden bij het ontwikkelen van visie en modellen voor een nieuw of ander gebruik van ons landschap.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Gemeenten gaan over de bestemming van het landschap en hebben hier vaak een visie op die resulteert in beleid. Gemeenten werken hierin regionaal samen in overleg met provincie en andere terreinbeheerders zoals de waterschappen of Staatsbosbeheer en agrariërs. Aan deze visie kunnen door gemeenten stimulerende (economische) maatregelen gekoppeld worden zoals de gebruikelijke leningen, garantstellingen en/of subsidies. Er zijn echter ook mogelijkheden voor samenwerkingen waardoor bij een ander gebruik van het landschap nieuwe bedrijfsmodellen ontwikkeld kunnen worden.

Hoe kan het toegepast worden? Door bijvoorbeeld een recreatieschap op te richten waarin naast een veranderende landbouw die wellicht meer natuur-inclusief kan worden ook ruimte is voor natuur en in het bijzonder in een vorm waarbij ook nadrukkelijk sprake kan zijn van recreatief medegebruik. Door als dorpen, gemeenten en terreinbeheerders samen te werken, nieuwe economische activiteit (recreatie) mogelijk te maken en door samen een aantrekkelijk landschap vorm te geven kunnen er nieuwe bedrijfsmodellen ontwikkeld worden. Hierbij kan de rol van rentmeester verbreed worden en kan er zelf sprake zijn van natuur-inclusieve gebiedsontwikkeling. Naast natuur is er ook enorme behoefte aan meer watergebieden en klimaatadaptatie. Ook de landbouwsector zal hierdoor kunnen innoveren. Door samen op nieuwe manieren op het landschap 'te passen' kunnen budgetten bij elkaar gebracht worden, moet er opnieuw naar de onderliggende 'waarde' gekeken worden en ontstaan nieuwe organisaties. Hierin zijn voorbeelden in andere gemeenten en regio's te vinden. De rechtsvorm of samenwerkingsvorm is hierbij dienstbaar aan het voornemen om met elkaar samen te werken en daarover heldere afspraken te maken.

4. *Onderwijs, vorming, cultuur en sport*

Over de invulling van het reguliere onderwijscurriculum heeft de gemeente weliswaar niet veel te zeggen, maar daarbuiten en –boven is er nog veel mogelijk op het gebied van aanvullende vorming, bijvoorbeeld op het gebied van cultuur, sport en andere vormingsmogelijkheden. Meestal zijn die in steden of naburige regionale kernen ruim aanwezig, maar niet alle dorpsbewoners kunnen of willen die uitstapjes telkens maken. Dorpsbewoners vragen zich dus af:

- Hoe houden we het onderwijs bereikbaar?
- Welke andere vormen van scholing en opleiding kunnen aangeboden worden?
- Wat doen we aan verschillende vormen van sportieve tijdsbesteding en beweging?
- Hoe zorgen we voor (talent)ontwikkeling qua sport en cultuur?
- Hoe verbinden we onderwijs met gezondheid, welzijn, werk en inkomen?

Mogelijke oplossingen

1. [Verenigingsleven: sport, spel, cultuur en muziek, etc.](#)
2. [Dorpscoöperaties en werkleerbedrijven](#)
3. [Verbreiding onderwijs en vorming](#)

Verenigingsleven: sport, spel, cultuur en muziek, etc.

Wat wil ADA? Samen met de gemeente een lokaal en regionaal stimulerende biotoop in stand houden of creëren op het gebied van sport, spel, cultuur en muziek.

Verenigingen op dit gebied ondersteunen en helpen. We vragen hierbij ook in het bijzonder aandacht voor nieuwe initiatieven en samenwerkingen.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? De gemeente heeft middelen en beleid om het verenigingsleven een steun in de rug te geven en hebben vaak via de huisvesting voor onderwijs, sport, welzijn of zorg ook een rol in het faciliteren van locaties (denk ook aan vergunningen). Ook geeft de gemeente (inkomens)steun aan dorpsbewoners ten behoeve van de toegankelijkheid van het verenigingsleven (bereikbaarheid en middelen). Gezien de spreiding van dorpen vereist dit ook een regionale afstemming.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Hoewel het verenigingsleven de facto een private aangelegenheid is, is het toch van groot belang voor de gemeente om hierbij een flinke vinger in de pap te houden – zeker als de dorpsbewoners daarom vragen. Verenigingen vergen vaak de inzet van veel vrijwilligers. De gemeente kan daarbij proberen de samenwerking met professionele instellingen te bevorderen en de balans tussen betaalde banen en het vrijwilligerswerk te bewaken. Zo kunnen bijvoorbeeld schaatsverenigingen samen een collectieve schaatsbaan gebruiken, de denksporten ook in het dorpshuis terecht, kan er ook muziek gemaakt worden op de (rijdende) popschool als aanvulling op het regulier onderwijs, verzorgt de golfbaan ook een dorpsommetje en gebruikt de tennisclub dat stuk braakliggende grond naast het voormalige schooltje dat nu een dorpshuis is etc. Ook wanneer nieuwe aanbieders of initiatiefnemers zich melden kunnen gemeenten er zorg voor dragen dat collectieve voorzieningen gedeeld kunnen worden en dat de samenwerking bevordert wordt.

Dorpscoöperaties en werkleerbedrijven

Wat wil ADA? We vragen als dorpen om de regionale medewerking van de gemeente om ruimte te creëren voor werkend leren in ons dorpen. Daarbij kan de samenwerking worden gestimuleerd met het verenigingsleven en andere vrijwilligersorganisaties en dorpsorganisaties, en de relatie tussen Stad en Ommeland versterkt.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Een deel van de reguliere personeelsbudgetten van de gemeente kan ingezet worden om werkleerplekken te creëren. Als randvoorwaarde kan de samenwerking met onderwijs- en kennisinstellingen (ook uit de steden) gehanteerd worden bij de samenwerking tussen gemeente en ons dorp. De gemeentelijke inzet kan zich verder ook op re-integratie trajecten richten en deze koppelen aan samenwerkingsprojecten. Zo kunnen reguliere middelen, inzet en organisatie gericht worden op de dorpen. Ook de huisvesting voor deze activiteiten (bijvoorbeeld in of aan het dorpshuis) speelt een belangrijke rol en kan onderdeel zijn van de randvoorwaarden voor een dorpshuis.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Door bijvoorbeeld te kijken of er stageplekken vervuld kunnen worden bij de dorpsvereniging, de dorpscoöperatie(s) en het verenigingsleven. Maar vooral ook om de regionale integratie van het onderwijs bij de dorpsactiviteiten en de gemeentelijke aanjaagfunctie daarin. Gemeenten spreken met de dorpen af dat bij de steun aan dorpsverenigingen, de coöperaties met de gemeenten en de huisvesting van diverse activiteiten en de gemeentelijke inzet op arbeidsparticipatie het creëren van werkleerplekken op een verantwoorde wijze deel uitmaakt van het bedrijfsplan. De gemeente overlegt daarbij met de onderwijs- en kennisinstellingen en coördineert de plannen.

Verbreiding onderwijs en vorming

Wat wil ADA? Dat de gemeente een coöperatieve en coördinerende houding aanneemt ten aanzien van een mogelijke verbreding van het standaardcurriculum van het lokale onderwijs. Dat gaat bijvoorbeeld over sport, bewegen, spel, kunst, filosofie, muziek, ondernemerschap, digitalisering en informatiekunde etc.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? De gemeente heeft inhoudelijk weinig te zeggen over onderwijs, bijvoorbeeld over het verplichte curriculum of de organisatie van het onderwijs. Wel gaat de gemeente over de huisvesting, voert sportbeleid uit en zorgt voor bibliotheken en andere voorzieningen. Ook ziet de gemeente toe op de kwaliteit van de kinderopvang, heeft een verbinding met het verenigingsleven en vrijwilligersorganisaties en kan in lokale dorpscoöperaties of wijkbedrijven participeren. Door in de huisvesting en het beleid te sturen op het verbreden van het standaardleerpakket van onderwijs- en vormingsinstellingen kan met de dorpen vraag en aanbod op onderwijsgebied samengebracht worden. Ook bij de inzet van middelen voor verenigingen, coöperaties en onderwijs(huisvesting) kan gestuurd worden op het belang van een bredere vorming en de bereikbaarheid daarvan (letterlijk en figuurlijk). Een regionale aanpak waarbij de steden en de dorpen elkaar versterken is daarbij niet uit te sluiten. Veel dorpen zijn met name aangewezen op de steden en regionale kernen voor het extra aanbod. Wat betreft de bereikbaarheid voor kinderen van ouders met (te) weinig inkomen kunnen gemeenten (inkomens)steun verlenen of vervoer aanbieden daar waar andere oplossingen niet mogelijk blijken.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Door het ontwikkelen van multifunctionele accommodaties waarbij naast dorpshuis, school, kinderopvang, dagbesteding, vrijwilligerswerk, verenigingsleven, sportlocatie en (gezondheid)zorg ook ruimte is voor extra onderwijsprogramma voor sport, bewegen, spel, kunst, filosofie, muziek, ondernemerschap, digitalisering en informatiekunde etc. Daarnaast kunnen gemeenten de samenwerking bevorderen door bij hun steun aan diverse verenigingen en organisaties ook inzet te vragen op het aanbieden een breder onderwijspakket en een verlengde schooldag. Gemeenten kunnen ook een coördinerende rol bij regionale samenwerking spelen, bijvoorbeeld met onderwijsinstellingen, kinderopvang, verenigingen, -organisaties en -aanbieders. Vraag, aanbod en de kwaliteit dienen hierbij goed bewaakt worden. Niet onbelangrijk is daarbij de noodzaak om alle kinderen financieel de mogelijkheid te geven om deel te nemen door bijvoorbeeld een kortingspas of regeling en te zorgen voor voldoende lokale vervoersmogelijkheden naar- en gezonde voeding tijdens het

programma. Het programma kan ook naar de kinderen toegebracht worden (voorbeelden: bibliobus, rijdende popschool, kunst- en filosofie-lab etc.). Ook zouden bijvoorbeeld de mogelijkheden voor buitenscholen of zomerscholen ruimtelijk en programmatisch bevorderd kunnen worden door hiervoor plekken te creëren. Dorpen in de regio kunnen hierin samenwerken met bijvoorbeeld thematische coöperaties of -organisaties welke een (specialistisch) deel van het programma kunnen verzorgen. Onderwijsinstellingen kunnen vervolgens de vrije ruimte in hun pakket gebruiken om hier gebruik van te maken.

Gezondheid, welzijn, werk en inkomen

Gezond en nuttig je tijd besteden zonder bestaansonzekerheden, en met oog voor anderen is niet voor al onze dorpsbewoners vanzelfsprekend.

Gemeenschapsvorming en verbinding met de omgeving moeten vaak van buitenaf gestimuleerd worden. Welzijnsondersteuning, professionele zorg en werkgelegenheid blijven de hoeksteen van onze dorpen. De belangrijkste vragen zijn:

- Hoe zorgen we ervoor dat iedereen mee kan doen?
- Hoe verbinden we gezondheid met onderwijs en werk?
- Waar komen we bijeen om elkaar te ontmoeten en te helpen?
- Hoe bevorderen we een preventieve samenhang tussen welzijn en (gezondheids)zorg?
- Hoe bevorderen we vrijwilligerswerk, stageplaatsen en werk-leertrajecten in onze omgeving?

Mogelijke oplossingen

1. [Dorpscoöperaties welzijn en zorg](#)
2. [Wijk- en dorpsbedrijven](#)

Dorpscoöperaties welzijn en zorg

Wat wil ADA? Hulp en ondersteuning van onze gemeente bij het organiseren en financieren van gezonde zelfredzaamheid in de dorpen.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Gemeenten hebben (wettelijke) taken op het gebied van maatschappelijke ondersteuning en zorg, en steunen vaak welzijns- en vrijwilligersorganisaties. Een groot deel van de zorg is ook landelijk geregeld en loopt via de verzekeraars. Door verschillende verantwoordelijkheden en geldstromen ontstaat niet altijd een optimaal pakket waarbij preventie, begeleiding van zelfredzaamheid en de uiteindelijke 'professionele zorg' in balans zijn en goed met elkaar samenhangen. Vrijwilligers en professionals zijn hierbij even noodzakelijk, waarbij we nooit de belasting van de mantelzorg mogen vergeten. Door beter en vaker samen te werken en goed te organiseren kan de gemeente zijn rol aanpassen en de budgetten anders inzetten. Hierdoor kunnen op den duur sterkere gemeenschappen ontstaan en de middelen effectiever besteed worden. Ook lokaal ondernemerschap kan hierin betrokken worden en ook de eigen bijdrage van mensen hierin hoeft niet onderschat te worden waarbij zelf op solidariteit geanticipeerd kan worden. Gemeenten kunnen daarbij ook kennis en coördinatie aanbieden aan de dorpen en voor dit onderwerp is voortdurend landelijke aandacht om tot een optimale combinatie van zorg en welzijn te komen.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Door verschillende soorten samenwerking te stimuleren, te ondersteunen en te creëren. Maar ook door ruimte (plek) te scheppen voor de organisatie van bijvoorbeeld ontmoeting en spel, lokaal vervoer, dagbesteding, maaltijdverzorging, buddy-programma's, eenzaamheidsbestrijding, ondersteuning van kleine klussen, lichamelijke verzorging (kapper, pedicure etc.), steunpost thuiszorg, bloedprikken, huisartshulp, noodhulp (bedden). Deze activiteiten kunnen gecombineerd worden met andere activiteiten binnen bijvoorbeeld de dorpshuizen, in samenwerking met de dorpsvereniging. Ook als ons dorp geen 'gemeenschappelijk dak' heeft, kan er samengewerkt worden met dorpen in de buurt. Naast de inzet van vrijwilligers en de geïnstitutionaliseerde zorg kan ook lokaal ondernemerschap hierin betrokken worden: van kleine klussen tot activiteiten programma's en hulp in de huishouding. Hierbij kan een optimale mix gezocht worden tussen verzekerde zorg, maatschappelijke ondersteuning, welzijns- en vrijwilligerswerk en lokaal ondernemerschap. Daarbij is ook een eigen bijdrage en een solidariteitsregeling voor hen die niet of weinig kunnen bijdragen mogelijk. Gemeenten kunnen daarbij hun middelen aanwenden anticiperende op

collectiviteitsvoordelen en een afnemende zorgvraag door preventieve werking van de aanpak.

Wijk- en dorpsbedrijven

Wat wil ADA? De gemeente ondersteunt of initieert lokale ruimtes in ons dorp voor een combinatie van kleine lokale bedrijvigheid, werken op afstand, werk-leer-bedrijven, re-integratie trajecten en vrijwilligerswerk. De lokale betrokkenheid zal hierdoor gestimuleerd worden.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? De gemeente heeft als een van zijn taken om arbeidsparticipatie te bevorderen en mensen zonder baan en inkomen te steunen. Verbinding met anderen, een als zinvol ervaren tijdsbesteding en geen zorgen over bestaanszekerheid zijn waardevolle bestanddelen voor een uitgangspositie van onze dorpsbewoners waarin ze zichzelf verder kunnen ontwikkelen en (arbeids)participatie mogelijk wordt. De inzet van gemeenten zou dus meer gericht kunnen worden op de ontwikkeling van dit soort plekken.

Hoe pas je dit toe als gemeente? In de dorpen en in samenhang met dorpsverenigingen, dorpscoöperaties, verenigingsleven, onderwijs, cultuur, sport, welzijn en zorg zijn voldoende aanknopingspunten voor (vrijwilligers)werk en werk-leeromgevingen. In samenwerking met onderwijsinstellingen kunnen gemeenten, naast de directe steun aan individuen, voor een meer integrale benadering kiezen en ook de samenwerking met (dorps)verenigingen, coöperaties en lokale bedrijvigheid richten op participatie voor werkzoekenden en het creëren van werk-leer omgevingen. Deze plekken in dorpshuizen en op multifunctionele accommodaties kunnen een platform bieden voor ontwikkeling en groei. Ook het bedrijfsleven kan hier van profiteren doordat het nieuwe werknemers kan vinden en opleiden. Niet elk dorp kan of wil over deze faciliteiten beschikken maar door regionaal samen te werken kan de betrokkenheid toch vergroot worden.